

GEÇMİŞTEN GELECEĞE

yerel kimlik

SAYI: 23 TEMMUZ-AĞUSTOS-EYLÜL 2010 ÜÇ AYDA BİR YAYIMLANIR-ÜCRETSİZDİR

TOKAT SEMİNERİ
ERZURUM SEMİNERİ
ÇARŞI SEMPOZYUMU
KORUMA DOSYASI
ÖRNEK PROJE: YALVAÇ
KİTAPLAR

“Unutulmamalı ki çarşı, eski bir kent için tarihinin başladığı yerdir.
Bundan dolayı çarşısından önce kurulan kent yoktur.”

Osmanlı dönemine ait olan çarşılardan 26 tanesi
Bursa Büyükşehir Belediyesi ve
ÇEKÜL Vakfı işbirliğiyle hazırlanarak
“Osmanlı Çarşıları Atlası” kitapçığında bir araya getirildi.

YÖNETİM

Birlik Başkanı

Mehmet Özhaseki
Kayseri Büyükşehir Bel. Bşk.

Encümen

Veysel Tiryaki, Altındağ Bel. Bşk.
İsmail Ünal, Beşiktaş Bel. Bşk.
Ahmet Yenihan, Erbaa Bel. Bşk.
Asım Güzelbey, Gaziantep B. Bel. Bşk.
Osman Gürün, Muğla Bel. Bşk.
Ahmet Eşref Fakıbaba, Şanlıurfa Bel. Bşk.

Plan ve Bütçe Komisyonu Üyeleri

Yaşar Bahçeci, Kırşehir Bel. Bşk.
Selim Aşkın, Kula Bel. Bşk.
Tacetin Özkaraman, Taraklı Bel. Bşk.

Meclis 1. Başkan Vekili

Burhanettin Kocamaz-Tarsus Bel. Bşk.

Meclis 2. Başkan Vekili

Abdullah Demirbaş, Sur Bel. Bşk.

Meclis 1. Katibi

Mustafa İça, Kütahya Bel. Bşk.

Meclis 2. Katibi

Burhan Sakallı, Odunpazarı Bel. Bşk.

Meclis Yedek Katipleri

Seyit Torun, Ordu Bel. Bşk.
Tekin Bayram, Yalvaç Bel. Bşk.

Danışma Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Metin Sözen

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu
Prof. Dr. Ülkü Azrak
Nurullah Çakır
Oktay Ekinci
Süleyman Elban
Prof. Dr. Cevat Geray
Prof. Dr. Zekai Görgülü
Kayhan Kavas
Prof. Dr. Ruşen Keleş
Mithat Kirayoğlu
Hasan Özgen
Derviş Parlak
Fikret Toksöz
Dr. Fikret N. Uçcan

DERGİ

Tarihi Kentler Birliği adına

İmtiyaz Sahibi:

Mehmet Özhaseki

Yazı İşleri Müdürü:

Handan DedeHayır

Yazı İşleri Ekibi:

Şirin Singin Yılmaz, Nilüfer Oktay

Yayın Danışmanları:

Oktay Ekinci, Mithat Kirayoğlu,
Hasan Özgen, Avniye Tansuğ

Fotoğraflar:

ANAR Arşivi, Şirin Singin Yılmaz,
Yonca Morali, Beyza Kurt, Ece Müftüoğlu Narcy, Nilüfer Oktay

Yönetim Yeri:

Tarihi Kentler Birliği
Şerifler Yalısı, Emirgân Mektebi
Sok. No: 7
Emirgân-Sarıyer-İstanbul
Telefon: 0212 323 31 32

Faks: 0212 277 41 64
info@tarikhkentlerbirliği.org
www.tarikhkentlerbirliği.org

İletişim:

ÇEKÜL Vakfı-
Tarihi Kentler Birliği Bürosu
Ekrem Tur Sokak No:8
Beyoğlu-İstanbul
Telefon: 0212 249 64 64
tarikhkentler@cekulvakfi.org.tr
www.cekulvakfi.org.tr

Grafik Tasarım:

Erkal Yavi

Grafik Uygulama:

Lora Baytar

Basıldığı Yer ve Tarih:

İstanbul Mas Matbaacılık A.Ş.
Hamidiye Mahallesi, Soğuksu
Caddesi, No: 3 34408
Kağıthane - İstanbul
Telefon: 0212 294 10 00
info@masmat.com.tr
Şubat 2010
ISSN 1308-254X

GEÇMİŞTEN GELECEĞE

yerel kimlik

ÇEKÜL Vakfı tarafından yayına hazırlanmaktadır

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	2
Başardık...	
Mehmet ÖZHASEKİ	
EDİTÖRDEN	4
Anadolu yollarında: Tokat, Erzurum, Bursa...	
Handan DEDEHAYIR	
TOKAT SEMİNERİ	
Somut olmayan kültürel miras Tokat'ta yeniden gündemde.....	6
İzlenimler: Geleneksel yaşam kültürü hatırlandı.....	16
ERZURUM SEMİNERİ	
Erzurum'da gündem: Eski ile yeni buluşturmak	20
Ahmet Küçükler: "Yol haritamıza harfiyen uyacağız"	28
İzlenimler: Çarpık kentleşmeye son.....	32

BURSA ÇARŞI SEMPOZYUM

Osmanlı coğrafyasında çarşı kültürü Bursa'da konuşuldu 34 |

Gelenekten geleceğe tarihi çarşılar/Mithat Kirayoğlu 38 |

KORUMA DOSYASI

Türkiye'nin koruma serüveninde Tarihi Kentler Birliği 42 |

ÖRNEK PROJE

Yalvaç sokak dokuları projesi 56 |

YENİ KİTAPLAR

..... 58 |

HABERLER

..... 60 |

katılan çalışmalarda sürekli yükselen nitelik düzeyi beni şaşırtıyor. Sonra, kısa bir süreye sığdırdığımız bu gelişmenin arkasındaki olağandışı dayanışma ve birlikteliğimizi, bizi sürekli daha iyiye ve güzele yönlendiren hocalarımızın çabasını bir kez daha değerlilikle anıyorum.

Tarihi ve kültürel değerlerimizi korurken ve yaşatırken, çağdaş değerler ve bilimsel verilere dayalı daha güzel bir gelecek kurgusunun bu engin kaynaktan beslenmesini istiyoruz. Kültür öncelikli politikaları yerelden başlatarak, önce ulusal, sonra evrensel düzeyde kimlikli bir ülke olarak var olmayı hedefliyoruz. Bu uzun yolda, yerel yönetimlerimize düşen görevi Tarihi Kentler Birliği çatısı altında layıkıyla yerine getirirken, tüm kentlerimize örnek olmayı amaçlıyoruz. Değişime karşı durmadan, geçmişin büyük uygarlıklarından miras aldığımız varlıkları da koruyarak, kentlilerimiz için kimlikli

Başardık...

Değerli Dostlarım,
Temmuz ayında yapılan Erzurum Semineri'ndeki konuşmamda, on yıl boyunca can alıcı sorular sormayı ve akılcı cevaplar aramayı ilke edindiğimizi, sürekli öğrenmekten hiç vazgeçmediğimizi ifade etmiştim. Bugün geriye baktığımda, göğsümüzü kabartan başarılı sonuçlarda bu özelliğimizin de büyük payı olduğunu düşünüyorum. Onuncu yılı kutlamanın mutluluğunu doya doya yaşarken, sorgulayıcı ve sürekli gelişmeye açık tutumuzun bizi daha da ileriye götüreceğine olan inancımı koruyorum.

Kayseri'de coşkulu bir topluluğa ev sahipliği yaparken, aslında on yılın insan ömründe, hele hele bir toplumun ömründe ne kadar da kısa bir süre olduğunu düşünmeden de edemiyorum. Bu kadar kısa bir zaman diliminde, Anadolu toplantıları nedeniyle yakından izlediğimiz kentlerimizde gördüğümüz koruma örneklerinde, yıllar içinde gerçekleştirilen gelişmenin hızı, yarışmalarımıza

yaşam alanları yaratma hedefiyle yolumuza devam edeceğiz.

Onuncu yıl bir anlamda, Tarihi Kentler Birliği'nin artık çocukluk ve ilk gençlik yıllarını geride bırakıp, kurumsallaşma sürecini tamamlayarak olgunluk dönemine girdiğinin de bir ifadesi. Bundan sonraki on yılları bu bilinçle planlayacağız; hedeflerimizi on yıllık deneyim ve birikimimizden yararlanarak belirleyeceğiz. Anadolu'da öncülüğünü yaptığımız kültürel uyanışı, kentlerden havzalara, havzalardan bölgelere ve ülke bütününe yayma çabası içinde olacağız. Ekim ayında yapılacak Kayseri Buluşması'nın birliğimiz için bir dönüm noktası olacağını düşünüyorum. Bütün üyelerimizin bu düşünceleri paylaştığını biliyor, ileri hedefleri somut sonuçlara ulaştıracaklarına gönülden inanıyorum. Onuncu yıl hepimize kutlu olsun.

Saygılarımla...

Tokat, kapı tokmağı

Onuncu yılın heyecanı dorukta... Kayseri’de, Tarihi Kentler Birliği’ni var eden tüm toplum kesimleriyle, Avrupa Konseyi ve Avrupa Tarihi Kentler Birliği temsilcileriyle ve devletin en yüksek katından onurlandırıcı bir katılımımla birlikte, bu birliğin bir parçası olmanın gururunu paylaşıyoruz.

Tarihi Kentler Birliği’nin çalışma ve etkinlikleri aynı hızla sürüyor. Haziran ayında düzenlenen Tokat Semineri’nin konusu, geçtiğimiz yıllarda birliğin gündemine aldığı somut olmayan kültürel miras ve bu konuda üye kentlerde yapılan çalışmalardan örneklerdi. Anadolu topraklarının zengin geleneksel yaşam kültürünün önemi, panelin oturum başkanı Danışma Kurulu üyesi Fikret N. Üçcan tarafından vurgulandı. Bursa, Edirne ve Beypazarı’ndan somut olmayan kültürel miras çalışmaları ilgi ile izlendi. Bu konu ile

insanının katıldığı “Osmanlı Coğrafyasında Çarşı Kültürü Uluslararası Sempozyumu” da bu sayıda yer alıyor. Anadolu kentlerindeki geleneksel çarşıların yanı sıra Üsküp, Kırım, Suriye, Bosna ve Irak çarşılarının da ele alındığı sempozyumun ardından, TKB Danışma Kurulu üyesi, ÇEKÜL Vakfı Başkan Yardımcısı Mithat Kırayoğlu’nun “Gelenekten Geleceğe Tarihi Çarşılar” başlıklı yazısı, geleneksel Osmanlı çarşılarını bugünün kent yaşamıyla buluşturma yollarını tartışıyor.

21. sayıda yayınlamaya başladığımız “Dünyada ve Türkiye’de Koruma Bilincinin Gelişim Süreci” yazı dizisi, bu sayıda üçüncü bölümüyle son buluyor. “Türkiye’nin Koruma Serüveninde Tarihi Kentler Birliği” başlıklı bu bölüm, TKB’nin kuruluşundan bu yana gelişim sürecini, on yıllık başarısının ardındaki stratejik ortaklıkları ve etkinlik alanlarını ele alıyor.

Anadolu yollarında: Tokat, Erzurum, Bursa...

ilgili izlenimler Geçmişten Geleceğe Yerel Kimlik dergisinin bu sayısında ilk bölüm başlığını oluşturuyor. Bu sayının ikinci başlığı Temmuz ayında yapılan Erzurum Semineri. YTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü öğretim üyesi Prof. Hüseyin Kaptan’ın oturum başkanlığını yaptığı, “Tarihi Kentlerde Planlama: Eski ve Yeni Buluşması” başlıklı panelin katılımcılarından biri de, Lizbon Üniversitesi Şehir Planlama uzmanı Prof. Dr. Manuel Costa-Lobo idi. Kentsel planlamada nüfus, ekonomi, çevre ve kültür arasındaki dengeyi vurgulayan Costa-Lobo’nun konuşması ilgiyle izlendi.

Yine Temmuz ayında Bursa’da düzenlenen, 120 belediye temsilcisi ve çok sayıda yerli ve yabancı bilim

Bu sayının haberler bölümünde, belediyelerin teknik kadrolarına yönelik “Kentsel ve Kültürel Koruma” eğitimleri düzenleyen ÇEKÜL Akademi’nin bir yıllık çalışmalarının bir değerlendirmesinin yanı sıra İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin KUDEB bünyesinde gerçekleştirdiği çalışmalar ile Gürün’deki koruma çalışmaları var. Örnek Proje başlığı altında Yalvaç’ın “**Kaş Mahallesi Engin Sokak, Güven Sokak, Hacı Kadın Sokak dokularının projelendirilmesi**” başlıklı koruma çalışması ve ayrıca her sayıda gündem konularıyla bağlantılı sizlerle paylaşmak istediğimiz ilgi çekici yayınlar da bu sayının güncel konuları arasında.

Nice on yıllara...

Tokat, Taşhan

seminer

Somut olmayan kültürel miras Tokat'ta yeniden gündemde

Edebiyata, türkülere konu olan, sanatçılara ilham veren Anadolu'nun bereketli toprakları arasında; Kelkit ve Kızılırmak suları... Ve bu suların aktığı verimli ovaların bulunduğu havzadaki Tokat, Niksar, Erbaa, Turhal ve Pazarlı kentleri... Bu beş kentin kültürel mirası, en az doğal değerleri, verimli tarım alanları kadar önemli. Tarihi Kentler Birliği on yıldır, Türkiye'deki koruma-yaşatma politikalarını yerel yönetimler ve kadrolarıyla paylaşmak için farklı konulara değindi. Kuruluşundan üç yıl sonra, yerel yönetimlerin gündeminde alt sıralarda yer alan somut olmayan kültürel mirasın korunması kavramını, Van'da yapılan seminerde ilk kez TKB üyelerinin gündemine getirdi. 2008'in Ekim ayında düzenlenen Kars Buluşması'nda yine geleneksel yaşam kültürünün korunması ve yaşatılması gerektiğine dikkat çekti.

Her ölçekten belediye başkanı, bu iki seminerin ardından envanter oluşturmaya, yaşam kültürlerini kayıt altına almaya, tarihi binalar restore edilirken, işlevlendirme planlarında geleneksel el sanatları

üretim atölyelerine yer vermeye başladı. Sözlü anlatımlar, yeme-içme kültürü, kutlamalar gibi gündelik hayatımızı yaşarken önemsemediğimiz davranış ve yaşam biçimlerimiz ile tüm bunların kültürlerarası etkileşimi, coğrafi koşullara ve düşünce şekline göre geçirdikleri evreler, TKB üyesi belediyelerin gündemi haline geldi. Sözlü tarih çalışmaları ve kent müzelerinin sayısı artmaya başladı; yerel öğelerin vurgulandığı festivaller uluslararası boyutlara taşındı. Yerelde yapılan çalışmaların ardından, Kültür ve Turizm Bakanlığı da envanter çalışmalarına hız verdi; yok olmak üzere olan yaşam kültürü unsurları tespit edildi, yaşatılması için planlamalar yapıldı. TKB'nin yerelde başlattığı duyarlılık, UNESCO'nun SOKÜM sözleşmesi kapsamında yerine getirmemiz gereken koruma çalışmalarının hızlanmasını sağladı.

On yılın ardından yeni hedeflerle, üretmek yoluna devam eden TKB, koruyarak uluslararası boyuta taşımaya başladığımız geleneksel yaşam kültürü örneklerini Tokat Semineri'nde bir kez daha gündeme getirdi. Tokat Semineri'nin, belki yılar sonra TKB tarihinde mihenk taşı olarak anılmasını sağlayacak önemi ise ilçeleriyle birlikte semineri organize etmesiydi. Tokat, Erbaa, Niksar, Turhal ve Pazar korumak için çaba gösterdikleri ortak kültürlerini, doğal değerlerini kalpten paylaştı. İki günde, beş kentte ayrı ayrı etkinlikler düzenlendi. Sema ritüelleri, doğal tarım ürünleriyle hazırlanan sofralar, sivil mimari örnekleri incelenirken ikram edilen buz gibi

ayranlar, kirazlar, kentlilerin ev sahipliği ve hoş sohbetleri... Tüm bunlar, koruma tarihine geçecek beş kentin kararlı, paylaşım ve işbirliğine dayalı gelecek hedeflerine ulaşmak için attığı ilk adımların işaretiydi.

“Bugünü değerlendirmeden, geleceği planlayamazsınız”

Tarihi Kentler Birliği Tokat Semineri 18-20 Haziran tarihleri arasında yapıldı. Tokat Belediyesi'nin ev sahipliğinde yapılan seminere, Erbaa, Niksar, Zile, Turhal ve Pazar kentleri destek verdi. Seminer yaklaşık 300 davetlinin katılımıyla gerçekleşti.

TKB Encümen Üyesi ve Erbaa Belediye Başkanı **Ahmet Yenihan**, Tokat Belediye Başkanı **Doç. Dr. Adnan Çiçek**, ÇEKÜL Vakfı ve TKB Danışma Kurulu Başkanı **Prof. Dr. Metin Sözen** ve Tokat Valisi **Şerif Yılmaz** açılış konuşmalarında, Kelkit havzasında yer alan Tokat'ın bölge için önemine değindi. Somut olmayan kültürel mirasın korunmasında, TKB üyelerine büyük görevler düştüğünü söyledi.

Prof. Dr. Metin Sözen, “Bugünü değerlendirmeden, geleceği planlayamazsınız,” diyerek belediye başkanlarına zamanı iyi değerlendirmelerini önerdi. Doğru ve uzman kadrolarla, kamu-yerel-sivil-özel birlikteliğini de göz önünde bulundurarak, koruma çalışmalarının planlanması gerektiğine dikkat çekti.

Panel

Geleneksel yaşam kültürünün izinde

Cumartesi günü 26 Haziran Atatürk Kültür Merkezi'nde başlayan seminerin oturum başkanlığını TKB Danışma Kurulu Üyesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Müsteşarı **Dr. Fikret N. Üçcan** yaptı. Somut olmayan kültürel mirasın tanımını yaparak semineri başlatan Üçcan, **ÇEKÜL Akademi** eğitimlerinin yeni konusunun SOKÜM (somut olmayan kültürel miras) olduğunu hatırlatarak, belediyelerin teknik kadrolarını bu eğitime göndermeleri gerektiğini hatırlattı. Üçcan, TKB'nin SOKÜM projelerini destekleyeceğini açıklayarak, belediyelerin proje üretmelerini istedi. Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin ÇEKÜL Vakfı'nın desteğiyle organize ettiği "**Osmanlı Coğrafyasında Çarşı Kültürü Uluslararası Sempozyumu**"nun somut olmayan kültürel miras alanında önemli bir toplantı olacağını da söyleyen Üçcan, sempozyumun geleneksel çarşı kültürüne ışık tutacağını söyledi.

TKB üyesi belediyeler, son yıllarda geleneksel yaşam kültürünün korunmasını amaçlayan çalışmalar planlamaya başladı. Bu çalışmaların en güzel örnekleri de Tokat Semineri'nde paylaşıldı, örnek alınacak ipuçları verildi. Seminerde, ninni,

masal, efsane gibi sözlü anlatımlar, düğün, şenlik, kutlama gibi eğlence kültürü, oyunlar, çalgı aletleri, türküler, yöresel lezzetler ve hazırlama teknikleri, geleneksel el sanatları gibi somut olmayan kültürel mirasın korunmasının, yöre halkının katılımı olmadan mümkün olmayacağı vurgulandı. Bursa örneğinde olduğu gibi önce mahalle, köyler ve kentlerin kalbi çarşılarından başlayarak, sözlü tarih çalışmasıyla kent hafızasına ulaşmanın gerektiğine dikkat çekildi.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü'nden **Serkan Bozkurt** "Türkiye'de Somut Olmayan Kültürel Miras Çalışmaları", Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent Tarihi Müzesi Koordinatörü **Ahmet Erdönmez** "Bursa'da Somut Olmayan Kültürel Miras Projeleri ve Bursa Kent Tarihi Müzesi", Edirne Belediyesi AB ve Uluslararası İlişkiler Bürosu Şefi **Mesude Şenol** "Geleneksel Kırkpınar Şenlikleri", Beypazarı Belediye Başkanı **Mehmet Cengiz Özalp** "Beypazarı Ağız-Yaşayan Müze-Tarihi Evler, El Sanatları, Havuç ve Güveç Festivali" başlıklı sunumlarıyla, uygulama ve deneyimlerini paylaştı; çalışmalarını uluslararası platformlara nasıl taşıdıklarını anlattı.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü'nden **Serkan Bozkurt** SOKÜM kavramını, sözlü gelenekler ve anlatımlar, gösteri sanatları, toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler, doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar ile el sanatları geleneği başlıkları altında inceledi. Bozkurt, Bakanlığın SOKÜM konusunda yaptığı

çalışmalar hakkında bilgi verdi. Yaşayan İnsan Hazine (YİH) Envanteri hazırladıklarını, bu listeden seçilen yedi sanatçı ve ustaya 14 Ocak 2010'da İstanbul Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı'nda düzenlenen bir törenle onur ödülü verdiklerini söyledi. Aşık Şerif Taşlıova, Karagöz sanatçısı Metin Özlen, cam düdüğü yapımcısı ve icraatçısı Hayri Dev, keçe ustası Mehmet Girgiç gibi isimler, bakanlık tarafından hazırlanan listede yer alıyor. Bozkurt, Anadolu'nun son göçer Yörük aşiretlerinden olan Sarıkeçililer'in, uluslararası platformda hazırlanan İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Acil Koruma Gerektiren Listesi'ne girmesi için çalışmalar yapıldığını da belirtti. İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi'nde ise Türkiye'den iki başyapıt yer alıyor: Meddahlık ve Mevlevi Sema Törenleri. Aşıklık geleneği, Karagöz ve Nevruz ise temsili listede yer alan unsurlar arasında. Geleneksel sohbet toplantıları, Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali ve Semah ise 2010 aday listesinde yer alıyor. Serkan Bozkurt, SOKÜM çalışmalarının hızla devam ettiğini, korunması ve yaşatılması gereken değerlerimizin UNESCO listelerine girmesi için pek çok dosya hazırlandığını söyleyerek Tokat Semineri'ndeki sunumunu tamamladı.

Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent Tarihi Müzesi Koordinatörü **Ahmet Erdönmez**, Bursa Kent Müzesi'nin kuruluş öyküsünü paylaştı. Erdönmez, "Kentlilik bilinci, kentsel yaşamın en küçük yaşam merkezleri olan mahallelerde oluşturulan, daha sonra tüm mahallelerin oluşturduğu ortak alanda bu kültürü paylaşılabilir yeteneği olarak kısaca tarif edilebilir," diyerek sözlerine başladı. Osmangazi Belediyesi ve Bursa Araştırmaları Vakfı'nın 2004 yılında birlikte hazırladığı ve 2009 yılına kadar devam eden Yaşam Kültürü Projesi, Büyükşehir Belediyesi bünyesinde kurulan Bursa Araştırmaları Merkezi'nde devam ediyor. Erdönmez, mahalle-semt hikâyeleri, çarşı ve köylerin hikâyeleri, folklorik değerlerin tespit edilmesi, arşivleme gibi çeşitli aşamalardan geçerek yol aldıklarını söyledi. Tüm bu çalışmalarını yayına dönüştüren proje ekibinin her ayrıntıya dikkat ettiğini, örneğin mahallenin berberi, futbol takımı, manavı; çarşının esnafı; köylülerin üretimleri gibi bulabildikleri her ayrıntıyı incelediğini, bu yöntemle çok sayıda fotoğraf, belge ve malzemeye ulaştığını vurguladı. Hazırlanan bütün yayınların mahalleli, esnaf ve köylülerle paylaşıldığını, kitapların tanıtıldığı toplantıların yapıldığını söyleyen Erdönmez, "Bu yöntemle kent hafızasını yeniden canlandırmayı başardık," dedi. 2004 yılında açılan

Serkan Bozkurt:
"SOKÜM Listesi için pek çok dosya hazırlandı"

Ahmet Erdönmez:
"Yaşayan kent, yaşayan müze sloganına uygun davrandık"

Mesude Şenol:
"Kırkpınar'a seçkin destinasyon ödülü verildi"

Mehmet Cengiz Özalp: "Beypazarı kurusu üretimi günde 5 tona ulaştı"

Kent Müzesi'nin, bu çalışmalarla birlikte daha çok dikkat çekmeye başladığını söyleyerek, Kent Müzesi'nin kapasitesini doldurduğunu, Bursa'da artık ihtisas müzelerinin açılmasının vaktinin geldiğini vurguladı. Erdönmez, "Yalnızca sergiler ile seyredilen değil, paylaşılan, öğrenmeye ve halkın katılımına açık Yaşayan Kent Yaşayan Müze sloganına uygun etkinlikliler, toplantılar, konferanslar, eğitim çalışmaları ile de canlılığını her zaman koruyan bir kurum olmayı hedefledik," diyerek sözlerini tamamladı. Bursa Kent Müzesi, yaptığı uygulamalı çalışmalar nedeniyle, Avrupa Müze Forumu tarafından "2006 Yılı Avrupa Müzesi Ödülü"ne layık görüldü. Ayrıca, SOKÜM kapsamında, örneğin Almanya'da "Gelinin Çeyiz Sandığı" gibi kültürel yaşamı anlatan sergilerle uluslararası platformlarda ismini duyurmayı başardı.

Tokat

Edirne Belediyesi AB ve Uluslararası İlişkiler Bürosu Şefi **Mesude Şenol**, 1361'de Edirne'nin fethiyle başlayan Kırkpınar Yağlı Güreşleri'ni anlattı. Şenol, "Kırkpınar, Türklerin Rumeli'ye geçişi ile gelişti ve günümüze 'yaşayan en eski spor' geleneği olarak ulaştı. 1946 yılından itibaren Kırkpınar, Edirne Belediyesi tarafından düzenlenmekte," diyerek, Kırkpınar ağası, pehlivanlar, kırmızı dipli mum, cazgır, davul ve zurna, peşrev, temenna, kisbet, zembil, altın kemer ve yağlanma gibi güreşlerin geleneksel unsurlarının özellikleri hakkında bilgi verdi. Paylaşma, saygı, davet, ikram, hoşgörü gibi davranış şekilleriyle geleneksel yaşam kültürünün pekiştiği yağlı güreşlerin en önemli özelliklerinden birinin, zurna geleneği olduğuna dikkat çeken Şenol, bu geleneğin dededen toruna geçtiğini ve güreşi yönlendirme özelliği olduğu için önemli olduğunu söyledi. Günümüzde dana derisinden yapılan kisbetin de önemi büyük. Ancak kisbet yapımı neredeyse kaybolmak üzere. Kisbetlerin, Çanakkale'nin Biga ilçesinde tek bir usta tarafından hazırlandığını söyleyen Şenol, Kırkpınar'ı tüm özellikleriyle korumaya ve geleceğe aktarmaya çalıştıklarını ifade etti. Avrupa Seçkin Destinasyonlar projesi kapsamında ödül alan Kırkpınar Yağlı Güreşleri, SOKÜM kapsamında Türkiye'yi artık pek çok yerde temsil ediyor. Edirne Belediyesi tarafından hazırlanan kısa film ve

düzenlenen fotoğraf yarışmalarındaki ödüllü fotoğraflarla sunumu tamamlayan Mesude Şenol, tüm katılımcıları "kırmızı dipli mum"la güreşleri izlemeye davet ederek Kırkpınar geleneğine uygun bir şekilde konuşmasını bitirdi.

SOKÜM çalışmalarını uluslararası düzeye taşımayı başaran Bursa ve Edirne kentlerindeki örneklerin ardından, Beypazarı Belediye Başkanı **Mehmet Cengiz Özalp** de yaşayan müzesi, geleneksel evleri, el sanatları, havuç ve güveç festivaliyle Beypazarı'nı anlattı. 1999 yılından 2010 yılına kadar Beypazarı'nın geçirdiği değişimi fotoğraflar eşliğinde sunan Özalp, sivil mimari örnekleri restore edilirken, bir yandan da yeni yapıların eski dokuya uyum sağlaması için cephe sağlıklılaştırması yaptıklarını anlattı. Unutulmuş, kaderine terk edilmiş evler yeniden hayat bulurken, kadınlar sakaklarda ürettikleriyle kente ayrı bir canlılık getirmeye başlamıştı. 7 gümüş atölyesinin sayısı 80'e ulaşırken, gümüş dükkânlarının sayısı da 8'den 45'e ulaştı. Hiç olmayan turistik işletmeler 90, konaklama ise 800 yatak kapasitesine ulaştı. 140 yöresel ürün satan dükkân açılırken, günde 100 kg üretilen Beypazarı kuru 5 ton üretilmeye başladı. Özalp, TKB üyelerinin ilgiyle izlediği sunuma şöyle devam etti, "Tüm bu gelişmelerin ardından 1500 aile turizmden geçimini sağlamaya başladı. Turizm rekor düzeyde

Erbaa Belediye Başkanı Ahmet Yenihan

artarak sadece 2,5 bin olan turist sayısı 350 bine ulaştı. Beypazarı olarak müzeciliği de farklı bir bakış açısı getirmeye çalıştık. Yaşayan Müze’de geleneksel yaşam kültürümüzün önemli unsurlarını konu alan etkinlikler düzenleyerek çocukları, gençleri ve ailelerini müzeye çekmeyi başardık. Kültür ve Tarih Müzesi, Halkevi, Cahide Gürsoy Müze Evi, Kent Tarihi Müzesi ve her yıl yaptığımız Beypazarı festivali ile kentimiz her mevsim yaşamaya devam ediyor.”

Beş kent gezisiyle havzaya bütüncül bakış...

TKB Tokat Semineri, ilçelerin de organizasyona katılımıyla büyük bir coşku içinde geçti. Tokat’ın beş büyük ilçesi ve TKB üyesi **Erbaa, Turhal, Niksar, Zile** ve **Pazar** Belediye Başkanları, seminer katılımcılarını kentlerinde misafir ederek, yöresel lezzetlerden oluşan ikramlarda bulundu ve inceleme gezileri düzenledi.

Önce Tokat’ın tarihi kent merkezindeki Sulu Sokak mevkiinde bulunan, Danişmentler, Selçuklular ve Osmanlılardan günümüze ulaşan pek çok eser, ayrıca geleneksel sivil mimari örnekleri incelendi. Restore edilen Yağlıbasan Medresesi, Alipaşa Camisi, Mevlevihane, Atatürk Evi, Taşhan gibi

tarihi alanlar gezilerek, kent tarihi hakkında bilgiler verildi. Yaklaşık sekiz yüz metreden oluşan Sulu Sokak mevkiindeki sivil mimari örneklerinin restorasyon çalışmalarının başladığı ve 2011 yılında tamamlanacağı açıklandı.

Yeşilirmak havzasındaki **Erbaa**’da TKB katılımcıları, Belediye Başkanı **Ahmet Yenihan** tarafından davul, zurna eşliğinde karşılandı. Yörede en çok yetişen meyvelerden olan kiraz ve çilek ikramıyla, memba suyu olan Niksar-Ayvaz suyu orijinal cam şişelerinde sunuldu. Kent meydanı düzenlemesi, kent bütününde yapılan iyileştirme-işlevlendirme çabaları ilgile izlendi.

Kuzeyinde Canik dağlarının olduğu, içinden Kelkit Nehri’nin geçtiği, Karadeniz’in “Çukurovası” olarak adlandırılan **Niksar** Ovası, bir tepeden incelendi. Ardından Niksar kent merkezine gidildi. Niksar Belediye Başkanı **Duran Yedigâr** kısa bir hoş geldiniz konuşması yaparak, kent hakkında bilgi verdi. Alevi kültürünün yaşatılmaya devam edildiği yörede, Niksar Sema ekibi küçük bir ritüel gerçekleştirdi. Ardından restorasyonu devam eden Niksar Kalesi incelendi. Ayvaz parkında yöresel ev yemeklerinden oluşan bir akşam yemeği ikramı yapıldı.

Tokat Semineri Pazar günü de gezilerle devam etti. **Turhal Belediye Başkanı Ali Gözen** misafirlerini Turhal Şeker Fabrikası’nın bahçesinde karşıladı.

Niksar, semah gösterisi

Fabrika bahçesindeki 521 yıllık kavak ağacı incelendi ve kentin gelişmesinde önemli rolü olan şeker fabrikası gezildi. Ardından yine yöresel halk oyunları eşliğinde, yöresel lezzetlerin ikram edildiği sabah kahvaltısı yapıldı. Turhal Şeker Fabrikası alanının, Belediye tarafından düzenlenmesi için başlatılan girişimlerin sonuçlanması, katılımcıların ortak dileği olarak Belediye Başkanı Gözen'e iletildi.

Zile Belediye Başkanı Lütfi Vidinel, Safranbolu ve Beypazarı'ndakine benzer nitelikte olan Zile kent dokusunun günümüze kadar ulaştığını söyleyerek, yapılacak restorasyon çalışmalarıyla yedi yıl içinde Zile'nin de kendini korumayı başarmış önemli bir kültür kenti olacağını açıkladı. TKB katılımcıları pekmez yapımı canlandırmasını izleyerek, kenti anlatan ürünlerin tanıtıldığı stantları gezdi. Ardından Zile'nin mimari dokusu incelendi. Zile Kalesi'nde mehteran takımı gösterisi ile semah ritüeli izlendi. Zile'deki yoğun çabalar tüm üyeleri umutlandırdı.

Pazar Belediye Başkanı Adnan Özmen de TKB üyelerini misafir etti. Ballica mağarası ilgiyle incelendi. 1239 tarihli Mahperi Hatun Kervansarayı öğle yemeği için TKB üyelerini misafir ederken, müze olması için destek verilmesi kararlaştırıldı. TKB Tokat Semineri il merkezi ve beş ilçenin katılımıyla başarıyla tamamlandı.

Tarihi Kentler Birliği onuncu yılını kutladığı 2010 yılında, somut olmayan kültürel mirasın korunmasını örneklerle belediyelerin gündemine getirmiş oldu.

Zile Belediye Başkanı Lütfi Vidinel ve Metin Sözen

Tokat sivil mimarlık örneği

Turhal'da geleneksel kahvalt

Niksar Belediye Başkanı Duran Yedigâr

TKB üyeleri Tokat'ta bir arada

Atatürk Evi ve Etnografya Müzesi

Tokat Bedesten ve Arasta

Mevlevihane'den Tokat...

Tokat Semineri katılımcı söyleşileri

Ayşen Aksu

Odunpazarı Belediyesi Restoratör

Dört yıldır belediyede çalışıyorum. TKB seminerlerini ilgiyle takip ediyorum, en önemli özelliği farklı uzmanların, yerel yönetimlerin bilgi birikiminden yararlanabilmemiz. Son seminer de çok iyi geçti. Çünkü benim kentimde somut olmayan kültürel mirasla ilgili maalesef kapsamlı bir çalışma yok. Dönünce bu tür çalışmalarını başlatmak için elimden geleni yapacağım. Kimseden yardım alamam da vatandaşlarla tek tek görüşüp değerlerimizi korumak adına bir adım atmak istiyorum. Sunumlarda özellikle eski fotoğraflar çok ilgimi çekti. Kentimizde tarihi dokunun olduğu bölgede şu anda kiracılar oturuyor, eski sahipleri burayı terk etmiş durumdadır. Dolayısıyla elimizde o bölgeye ait ne eski fotoğraflar, ne de eski hikâyeler var. Gidince onları toparlamaya çalışıp bir envanter çalışması yapacağız. Bu seminer, somut olmayan kültürel miras ile somut mirasın birlikte ele alınması gerektiği mesajını çok güzel verdi... Tokat çok güzel; dokusu güzel... Çok iç içe, karışık bir kent dokusu yok; yeni yapılaşma eski dokuyu kapatmamış. Bu yüzden de etkileyici...

Yaşagül Ekinci

Edirne Belediyesi AB Bürosu Alan Yönetimi Uzmanı

Selimiye Camisi'nin UNESCO için hazırladığımız başvuru dosyasında, yüzlerce sayfa boyunca eserin somut olmayan değerlerini işledik. Bu yüzden, alanım olduğu için, kendi ihtiyaçlarımla da bağlantılı olarak seminer programını daha yoğun bekliyordum. Hakikaten biz somut olmayan kültürel mirası mı anlattık yoksa somut olmayan mirasın yerle, mekânla bağlantısını mı? Bakanlıktan gelen uzman beş ölçütten söz etti ama bu ölçütlerin hepsiyle ilgili örnekler verilemedi. Tabii bunda sürenin sınırlı olmasının etkisi var. Seminer, bir akademisyen olarak bende bazı soru işaretleri bırakmasına rağmen yine de çok faydalıydı. Moderatör Fikret Üçcan çok iyiydi; girişi de değerlendirmeyi de çok iyi yaptı. Metin hocanın değerlendirmesi de çok iyi oturdu. Bir uzmanı ya da dünya görüşü, hayat ve kültür deneyimi bizden çok farklı insanları dinlemek bize yol açıyor, ışık yakıyor; önümüzü görmemizi sağlıyor, rahatlatıyor. Bütün kavramlar seminerde ayrıntılı ele alınamadı ama sonrasında aramızda yaptığımız konuşmalarla bu açık kapatıldı. Geziler boyunca belediye çalışanlarıyla sürekli eylemler üzerinden konuştuk,

“Biz ne yapabiliriz” diye aralarında fikir alışverişleri yaptılar. Seminer, konuyla ilgili bir derinleşme, soru işaretleri yarattı... Keşke süre daha uzun olsaydı: Sunumunu daha önceden bildiğim için söylüyorum, bakanlık görevlisinin slaytları, Türkiye'nin somut olmayan kültürel mirasın oluşmasındaki katkılarına açıklık sağlayacaktı. O katkılar da bizi daha çok heveslendirecek, kamçıluyacaktı... Metin hoca bahsetti: Biz UNESCO'dan önce bu değerlerin farkına vardık; İstanbul oturumlarının, Bursa toplantısının sözleşmenin ortaya çıkışında katkısı var. Bu işin çok içinde olduğumuz için, somut ya da somut olmayan değerler açısından çok zengin olduğumuz için dünyaya karşı sorumluluğumuz da var. Kavramsal kriterlerin, kavramsal altyapının biz için içinde olmadan oluşması mümkün değil. Çünkü çok eksik, çok yarım kalır. Bu hakikaten bizim sorumluluğumuz; bu alanda çalışma yapan belediye görevlilerinin, akademisyenlerin, gönüllülerin sorumluluğu...

Murat Özkalay

Cizre Belediyesi Arkeolog

ÇEKÜL Akademi'de eğitime katıldım ama bu izlediğim ilk TKB semineri. Çok verimli gelişti. Farklı yerlerden insanlarla tanıştık, farklı bir kent gördük; tarihi ve kültürel değerlerimizin önemini daha güçlü bir şekilde anladık. Somut olmayan kültürel miras açısından bölgemizin bakir olduğunu düşünüyorum. Henüz açığa çıkmayan somut ve somut olmayan değerlerimiz var. Bunların ortaya çıkartılması için elimizden gelen her şeyi yapacağız. Seminer bizim için, yöntemleri öğrenmemiz açısından yol gösterici oldu. Olanaklarımız el verirse ÇEKÜL Akademi'nin somut olmayan kültürel miras eğitimine de katılacağız... Tokat'ın özellikle yeşil doğası bizi çok etkiledi. Doğa harikası bir yer. Bizim bölgemiz çorak ve kurak olduğu için Tokat ve gördüğümüz diğer kentleri çok yeşil bulduk.

Renat Kula

Cizre Belediyesi Sanat Tarihçisi

Seminer çok iyi geçti, sonrasında yaptığımız geziler de... Tokat olsun; Zile, Erbaa, Turhal, Niksar olsun gezdiğimiz kentlerin seminerle bağlantılı, örtüşen özelliklerini tanıdık. Bunlar bize örnek olacak çünkü bizim de birçok somut olmayan kültürel değerlerimiz var. Seminer sayesinde bizi geliştirecek pek çok şey dinledik. Kırkpınar güreşlerinin bilmediğimiz yanlarını öğrendik, her şeyi anlatan çok güzel fotoğraflar eşliğinde... Bursa'nın sunumu da çok etkileyiciydi. Çok iyi işler yapan, kendini aşmış bir kent Bursa. Yerel yönetimle sivil halk çok iyi bir işbirliği yapmış, kıskandık açıkçası... Tokat küçük, mistik bir kent, çok hoşumuza gitti. Ayrıca gezi boyunca tanıştığımız, konuştuğumuz insanlar oldu. Aynı meslek grubundan belediye çalışanlarıyla bu seminer sayesinde tanıştık. Bundan sonra da onlarla irtibatı koruyacağız. Birikimlerini bizimle paylaşmak istediler, bu da bizi mutlu etti. Bu arada belediye olarak KUDEB'in kurulması için başvurumuzu yaptık. Bakanlık onayını bekliyoruz. Onayı aldıktan sonra KUDEB aktif olarak çalışmaya başlayacak.

Emel Ersin

Kırşehir Belediyesi Meclis Üyesi/Avukat

Tokat seminerinin faydalı olduğu kanaatindeyim. Özellikle, tarihi kentlerin sadece eski eserlerde, binalar demek olmadığını, orada yaşayan insanların yaşam kültürü, değer yargıları, şiirleri, türküleri ile bir bütün oluşturduğunu gördük. Çünkü insanoğlu sosyal bir varlık, sadece yaşadığı alanlar değil, söylediği ve gösterdiği davranış biçimleri de önemli. Tokat seminerinde de bu değerleri en güzel şekilde sonraki nesillere aktarmak adına yapılmış, güzel ve başarılı çalışmaların örneklerini gördük. İzlediğim kadarıyla Bursa bu çalışmalarını en teknik, en profesyonel biçimde yapan bir kent. Onların çalışmaları bize örnek olacak. Yol haritamızı nasıl çizmemiz, nereden başlamamız gerektiği konularında... Edirne'nin yağlı güreşleri de somut olmayan mirasa güzel bir örnekti. Bakanlığın uzman yardımcısından dinlediğimiz sunum da bize UNESCO'nun dünya mirası listesine kabul edilebilmek için istenen kriterleri, izlenen prosedürü öğrenmemiz açısından verimliydi. Kırşehir'de somut olmayan kültürel miras hakkında çalışma yapıyoruz zaten. Burada gördüklerimiz bu çalışmalarını geliştirip önce kendi bölgemize, daha sonra da Türkiye'ye sunmayı düşünüyoruz. Tokat ve diğer kentler seminere çok iyi hazırlanmışlardı. Somut olmayan miraslarını başarılı bir şekilde bize yansıttılar; bizi şiirleriyle, halk oyunlarıyla, yemekleriyle ağırladılar.

Ayşen Aksu

Yaşagül Ekinçi

Murat Özkalay

Renat Kula

Emel Ersin

Somut olmayan kültürel miras kapsamına giren "Semah ritüeli" / Zile Kalesi

seminer

Eski doku ile yeni doku nasıl buluşmalı? Bu buluşmada ölçütler, referanslar neler olmalı? Soruların yanıtları, koruma çalışmalarında önemli bir kavşağa giren kentlerden birinde, Erzurum'da arandı. **"Tarihi Kentlerde Planlama: Eski-Yeni Buluşması"** başlıklı Tarihi Kentler Birliği Erzurum Semineri'nde, panel konuşmacıları ve izleyiciler tarafından planlamanın yanı sıra kültür tarihi, geleneksel çarşılar, TOKİ konutları gibi farklı sorunlar da gündeme getirildi.

"Doğu'nun kalesi" diye bilinen, Palandöken Dağı ile heybetli, "dadaşlar kenti" Erzurum, koruma çalışmaları bakımından bir süredir hareketli bir kent. Bugüne dek valilik ve belediye işbirliği ile yürütülen çalışmalar, seminerin yapıldığı günlerde yeni bir boyut kazandı. Belediye, yine valiliğin desteği ile kentin yol haritasını hazırlamak için ilk adımları attı. Bu yol haritasının hedefi, Erzurum Büyükşehir Belediye Başkanı Av. **Ahmet Küçükler**'in de belirttiği gibi sadece "tarihi

Erzurum'da gündem: Eski ile yeniyi buluşturmak

eserleri ayağa kaldırmak" değil. Çalışmaların amacı bu eserlerin yaşatılması kadar buldukları sokakla, mahalleyle uyumlarını sağlamak; tam da seminerde konuşulduğu üzere tarihi bir kentte planlama yapmak, eski ile yeniyi buluşturmak olacak. Erzurum bir bakıma, seminerde dile getirilen görüşlerin uygulamaya nasıl yansıtıldığını görmek açısından bir laboratuvar işlevi üstlenecek. Merkezi ve yerel yönetimin takındığı kararlı tavır ileride de devam ederse, Erzurum'dan çıkan sonuçlar TKB'nin diğer üyelerine ışık tutacak.

Yine bu seminerden akılda kalacak olanlar arasında AVM-geleneksel çarşı, mahalle-site karşılaştırması bulunuyor. Paneldeki konuşmasında alışveriş merkezleri ve sitelerden vazgeçmek gerektiğini vurgulayan TKB Danışma Kurulu Üyesi **Oktay Ekinci**'yle aynı fikirde olmayanlar var. Bazı katılımcılar geleneksel çarşıların, mahallelerin mutlaka yaşatılması gerektiğini ama AVM ve site gerçeklerini de kabul etmek gerektiğini söylüyor. Aynı şekilde, genç bir belediye çalışanının sorusu üzerine gündeme gelen TOKİ konutları da önümüzdeki seminerler boyunca, TKB'nin eleştirel ortamında kendine yer bulacak gibi görünüyor.

"Türkiye'ye hesap vereceğiz"

TKB Erzurum Semineri'nin tarihi, 16-18 Temmuz'du. Her zaman olduğu gibi yine kamu yöneticileri, belediye başkanları, belediyelerin teknik kadroları ve akademisyenleri buluşturan seminer, 16 Temmuz akşamı düzenlenen bir yemekle başladı. Erzurum Büyükşehir Belediye Başkan Vekili **Eyüp Çağdaşoğlu** katılımcılara "Hoş geldiniz" dedikten sonra kentin özelliklerinden bahsetti. ÇEKÜL Vakfı Başkanı, TKB Danışma Kurulu Başkanı **Prof. Dr. Metin Sözen** ise bir değerlendirme ile konuşmasına başladı. Sözen, TKB'nin kuruluşundan bu yana berrak bir yol haritası çizdiğini ve hedeflerine ulaştığını belirtti. Ekim 2010'da, Kayseri'de 10. yılı kutlayacak olan birliğin, bu vesileyle bugüne dek ürettikleri ve üretecekleriyle Türkiye'ye hesap vereceğini söyledi. Yıl boyu yapılan çeşitli seminerlerde kale ve çarşıların ele alındığını vurgulayan Sözen, "Bugün ikisinin de olduğu bir kentteyiz. Erzurum'un kalesine, Taş Han ve çevresine, Selçuklu döneminden kalan eserlere bu gözle bakmanızı istiyorum," diyerek sözlerine şöyle devam etti:

“Doğu-batı kültürünün kesiştiği; İran’dan, daha uzak coğrafyalardan bize gelen verileri bağrında birleştiren ve anıtsal hale dönüştüren bir kentte bulunuyorsunuz. Erzurum’dan bu büyüklüklerle ayrılmazı diliyorum. Ben 1950’lerde Erzurum’a gelmiştim. O günlerde Ulu Cami ve çevresindeki doku çok yoğun ve nitelikliydi. Bilim insanlarını göndererek eserlerin planlarını çizdirmiştim. Sonraki yıllarda ekonomik dengesizlik, büyük göç hareketi Erzurum’a fevkalade sıkıntılar yaşattı. Ama bu semineri burada yapmamız, Erzurum’un ikinci üniversitesini kurmuş olması geleceğin aydınlık kenti olma yolunda gücünü ikiye katladığını gösteriyor.”

Prof. Dr. Metin Sözen konuşmasının devamında ÇEKÜL Vakfı’nın ETİ ile birlikte yürüttüğü Kültür Elçileri Projesi’ne 2009-2010 eğitim yılında destek veren belediyelere seslendi: “Çocuklarımızın kimlik ve kültür meselesini erkenden algılamaları, yaşamlarına geçirmeleri, eğitimlerinin bir parçası kılmaları için Kültür Elçileri çalışmaları yapıyoruz. Bizi misafir eden belediye başkanlarına, eğitimcilere teşekkür ediyor, yaptıkları desteğin onurlu bir iş olduğunu söylüyorum. Vakıf olarak 2010’da ayrıca, belediye kadrolarının

eğitilmesine yoğun bir şekilde önem verdik. ÇEKÜL Akademi’de belirli başlıklar altında belediye başkanlarımız, vekillerimiz, mimarlarımız, KUDEB üyelerimiz konusunda uzman kişilerden eğitim alıyor. Erzurum Büyükşehir Belediyesi’ne de bu programı yakından izlemesini öneriyoruz... Türkiye’de birikimli, ileriye yönelik hedefleri olan insanlar var. Doğru proje ve hedeflerle onları bir araya getirmeli, ülkelerine karşılıksız kendilerini adamalarını sağlamalıyız... Ev sahipliği için Erzurum Büyükşehir Belediyesi’ne teşekkür ediyor, bu büyük tarih toprağının dik durması için yanlarında olduğumuzu belirterek konuşmama son veriyorum.”

Kürsünün bir sonraki konuğu **Erzurum Valisi Sebahattin Özdemir** ise tarihi değerleri hoyratça kullandığımızı, koruma bilincinin 80’lerin sonunda Metin Sözen’in önderliğinde bir grup tarafından aşılandığından bahsetti. Planlamanın, eski ile yeni buluşmasında kilit noktalardan biri olduğuna değinen Özdemir, bu tartışmanın Erzurum’da yapılmasını anlamlı bulduğunu söyledi. Medrese, han, hamam gibi bazı eserlerin restore edildiğini vurgulayan Erzurum Valisi, restorasyonların devam edeceğini ifade etti.

Panel

“Ortak aklı kullanıyoruz”

Erzurum Semineri'nin ikinci günü **TKB Başkanı Mehmet Özhaseki**'nin “Bu 10 yıllık süreçte en can alıcı soruları kendimize sorduk ve seminerler, buluşmalar yoluyla cevap bulmaya çalıştık,” sözleriyle başladı. Şehircilik tarihimizde yaptığımız birçok hatanın olduğundan söz eden Özhaseki konuşmasını şöyle sürdürdü: “Ama bunlardan ders alarak bir noktaya geldik. TKB’de, geçmişe ağıtla vakit geçirmek yerine neler yapabileceğimizi tartışıyoruz. Bunu yaparken de ortak aklı kullanıyoruz. Özellikle yöneticiler tarafından ortak akıl lafı çok dile getirilir ama aslında kendi akıllarını kast ederler, başkalarını dinlemezler. TKB’de öyle değil; farklı siyasi görüşü, farklı yaşam tarzı olan arkadaşlarımız ortak bir hedefe giderken katkıda bulunuyor. Doğru olanın, güzel olanın etrafında buluşup hoşgörü ortamında amacımıza doğru yol alıyoruz. Bu açıdan kentlerimiz, beldelerimiz adına ümitliyim. Burada da hocalarımızla birlikte Erzurum için bir yol haritası çizmeye çalışacağız.”

Mehmet Özhaseki'den sözü devralan Erzurum Büyükşehir Belediyesi Başkanı Av. **Ahmet Küçükler** ise seminere ev sahipliği yapmaktan mutluluk duyduklarını dile getirdi. Seminere katılan herkesi Erzurum 2011 Üniversiteler Kış Oyunları'na davet eden Küçükler, ardından kenti tanıtan bir sunum gerçekleştirdi.

Costa-Lobo:
“Planlamada nüfus, ekonomi, çevre ve kültür ilişkisi önemli”

Oktay Ekinci:
“Birikimlerimiz bize ışık tutmalı”

Özdemir Sönmez:
“İki yönlü yüzleşme yaşarız”

Metin Sözen:
“Yeni bir iradeye ihtiyaç var”

Aziziye Tabyası

Şehir Plancısı Prof. Dr. Hüseyin Kaptan'ın oturum başkanı olduğu "Tarihi Kentlerde Planlama: Eski-Yeni Buluşması" başlıklı panel, Lizbon Teknik Üniversitesi Şehir Planlama bölümünden **Prof. Dr. Manuel Costa-Lobo**'nun "Kentlerin Tarihi, Kentlerin Geleceği" sunumuyla başladı. Costa-Lobo, ilginç çizimlerin yer aldığı sunumda kültürlerin beşiğinin Anadolu olduğunu, İstanbul'dan dünyaya yayılarak geliştiğini söyledi. Costa-Lobo doğru bir planlamanın nüfus, ekonomi, çevre ve kültür ilişkisini iyi kurması gerektiğinin altını çizdi.

Panelin ikinci konuşmacısı **TKB Danışma Kurulu Üyesi Oktay Ekinci** oldu. Ekinci şu sözlerle konuşmasına başladı: "Eski ile yeninin buluşmasının iki koşulu var: Bir, eskiyi korumak. Korumazsanız yeni ile buluşturamazsınız. İkinci koşul yeniye eskiyi yıkmadan üretmek. Türkiye'de hızlı kentleşmenin olduğu dönemde biz bu iki hatayı da işledik. Yeni ile eskiyi hasım gibi gördük. Temel sorun belki de şudur: Eski neden değerlidir, niye hayıflanıyoruz, TKB'yi niye kurduk, hocam niye Anadolu'da gitmediği yer bırakmadı? Bunları anımsamamız, önemsememiz gerekir; bunu yapmazsak planlamada da eski ile yeniye buluşturmamız çok zor." Planlama konusunda özellikle kendi birikimlerimizin bize ışık tutması gerektiğini, dünyanın hiçbir coğrafyasının tarih öncesi yerleşimler açısından Anadolu kadar zengin olmadığını söyleyen Ekinci, bu yerleşimlerde gelişen

Üç Kumbetler

Taş Han

düşünce tarihinden anekdotlar aktardı. Daha sonra sözü Cumhuriyet yıllarına getiren Ekinci özellikle şu noktalara vurgu yaptı: “Osmanlı plansızdı ama geleneksiz değildi; bir yapılaşma tarzı, dokusu, karakteri vardı. Bu karakteri Cumhuriyet planlamaya başlamıştır. Zonguldak, Karabük lojmanlarındaki planlamalara bakın; kreş, sinema ve müsamere salonları, bisiklet yollarına kadar her şey düşünülmüştür.

Metin hocam sayesinde bugün Cumhuriyet’in 1940’larda Karabük’te planladığı mahalle koruma altına alınmıştır. Kim planlamayı öğrenmek istiyorsa gidip oraya baksın.” Ekinci konuşmasının devamında ise çeşitli öneriler getirdi: “Kimlikli bir kentleşmenin olmazsa olmaz koşulları bence şöyledir: Site yerine yeniden mahalle planlamalıyız. Girişte polislerin beklediği, site dışında yaşayan herkesi suçlu kabul eden anlayışı

reddetmeliyiz. Modern mahalleler, sokaklar, meydanlıklar oluşturmaliyiz. İkincisi: Alışveriş merkezlerine son. Esnaf, çarşı-pazar kültürünün yeniden yaşatılması, buralardaki etik değerlerin kente egemen olması gerekiyor. Üçüncüsü: Mümkün olduğu kadar yayalaştırma, otomobilden arındırma... Bütün bunları korumayla, geçmişten kalan değerlerle birleştirebilirsek kimlikli bir kent yaratabiliriz. Sadece restorasyonla, iki

binanın korunmasıyla, onun yanına siteleri dizmekle geçmişle bugünü birleştirebileceğimiz kanısında değiliz.”

Son konuşmacı **YTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Öğretim Görevlisi, İMP Planlama Koordinatörü Özdemir Sönmez** ise şunları aktardı:

“Bir kenti planlarken, tarihi kent mekânı ile iki yönlü yüzleşiriz. Bir, tarihi kent mekânı çevresinde gelişecek olaylar o mekânı nasıl etkileyecek, o mekânla uyumu nasıl sağlanacak? İkinci önemli nokta ise ‘Tarihi kent mekânı içindeki planlamada neler oluyor?’ sorusudur. Oradaki koruma, yenilemenin nasıl sağlanabileceğine de cevap ararız.” Türkiye’de 50’ler ve 80’lerde olmak üzere iki büyük göç dalgası yaşandığını belirten Sönmez, planlamada iyi bir denge kurulamadığında çevredeki gelişmelerin kentin tarihi dokusunu bir boğa yılanı gibi sardığını ve nefessiz bıraktığını; tersi durumda ise tarihi dokunun yoksulluk nedeniyle terk edilme, çökme tehlikesi yaşadığını söyledi. Sönmez, Avrupa’da bazı kentlerde bu anlamda başarılı örnekler bulunduğunu vurgulayarak konuşmasını bitirdi.

Panelin ardından **Prof. Dr. Metin Sözen** bir değerlendirme yaptı. Sözen’in özellikle şu mesajları dikkat çekti: “Kale, çarşı, mahalle üçgeni içinde yeni alanla ilişkilerimiz bütün kentlerimiz için bir sıkıntı. Yasaların bize dayattığı koruma amaçlı plan, her noktanın izne tabi olması, belediyenin buradaki yükümlülüğünün sınırları gibi sorunları çözmediğimizi görüyorum. Yeni bir iradeye ihtiyaç var. Kurumsal bağnazlıktan beraberliğin aydınlığına, el sıkışma bütünlüğüne ulaşmamız lazım. Ne eskiyi tamamlayabiliyor, ne yeniyi doğru planlayabiliyoruz; arada kalmış gibi olmayalım. Gücümüzü kullanarak, parlamentoya sunarak, önerdiğimiz için söylüyorum, yasal düzenlemelerdeki tıkanıklığı sağlıklı hale getirmeliyiz.”

Erzurum’un mimarisi dikkat çekti

Erzurum Semineri katılımcıları panelden sonra kentteki önemli eserlerden Çifte Minareli Medrese, Üç Kümbetler, Aziziye ve Mecidiye tabyaları, Ulu Cami, Erzurum Kalesi, Taş Han’ı gezme şansı da buldu. Restore edilerek yeni bir işlev verilen Müceldili Konağı’nda Erzurum’un ünlü çağ kebabının tadına bakan TKB üyeleri, 2010 Dünya Üniversite Kış Oyunları için inşa edilen atlama kuleleri ile buz hokeyi salonunu da ziyaret etti.

Kongre binası

Erzurum evlerinden iç detay

Söz ev sahibinde

“Yol haritamıza harfiyen uyacağız”

Erzurum Büyükşehir Belediye Başkanı Av. Ahmet Küçükler kente ilgili hedeflerini anlattı:

Erzurum, 6 bin yıllık tarihi olan bir kent. Anadolu'nun ilk beyliği Saltukoğulları'na başkentlik yapmış kentimizde Roma, Urartu, İlhanlı, Selçuklu, Osmanlı dönemlerinden izler var. Anadolu'daki anıt mezarların en güzellerinden Üç Kümbetler; kırlangıç tavanıyla dikkat çeken, Ata Bey Camisi adıyla da bilinen Ulu Cami, Anadolu'daki kapalı avlulu medreselerin en büyüğü olduğu söylenen Yakutiye Medresesi, kentimizde bulunan eserler arasında yer alıyor. Erzurum'da ayrıca Aziziye ve Mecidiye tabyaları da aralarında olmak üzere toplam 22 tabya; kale, bu kalenin İstanbul kapı, Gürcü kapıları gibi önemli kapıları ve birçok höyük var. Erzurum bir tarih, kültür ve savunma kenti...

Atlama Kuleleri

Belediye yönetimi olarak 6 yıllık görev süremizi tamamladık. Bir önceki dönemde özellikle altyapı açısından acil ihtiyaç duyulan projeleri gerçekleştirdik. Erzurum'un ciddi bir içme suyu sorunu vardı, bu sorunu çözdük; 50 yıl su sıkıntısı olmayacak. Ayrıca havası en solunmaz kentlerden biriydi, doğalgazı getirdik. Aynı şekilde modern bir katı atık depolama tesisi; otoparklar, kavşaklar, altgeçitler yaptık.

Bu süre boyunca içimizde hep bir ukde olan tarihi eserler üzerinde ise çok ciddi çalışmalar gerçekleştiremedik. Boş durmadık ama çalışmalar istediğimiz boyutta olmadı. Tarihi eserlerimizin etrafında kötü bir yapılaşma vardı. Örneğin, tarihi bir binanın duvarı, vatandaşın yatak odasının duvarı olmuştu. Kamulaştırmalar, yıkımlar yaptık ve bu eserlerin etrafını temizledik. Eskiden çevreleri sarılı olduğu için bu eserleri göremez, bilemezdik, şimdi fark edebiliyoruz. Erzurum'un avantajı, eserlerin kentin belli bir bölgesinde, merkezde toplanmış olması. Bu bölge çok rahatlıkla bir açık hava müzesi haline getirilebilir. Kentimizde düzenlenen bu seminerle birlikte çalışmalarımız yeni bir boyut kazanacak.

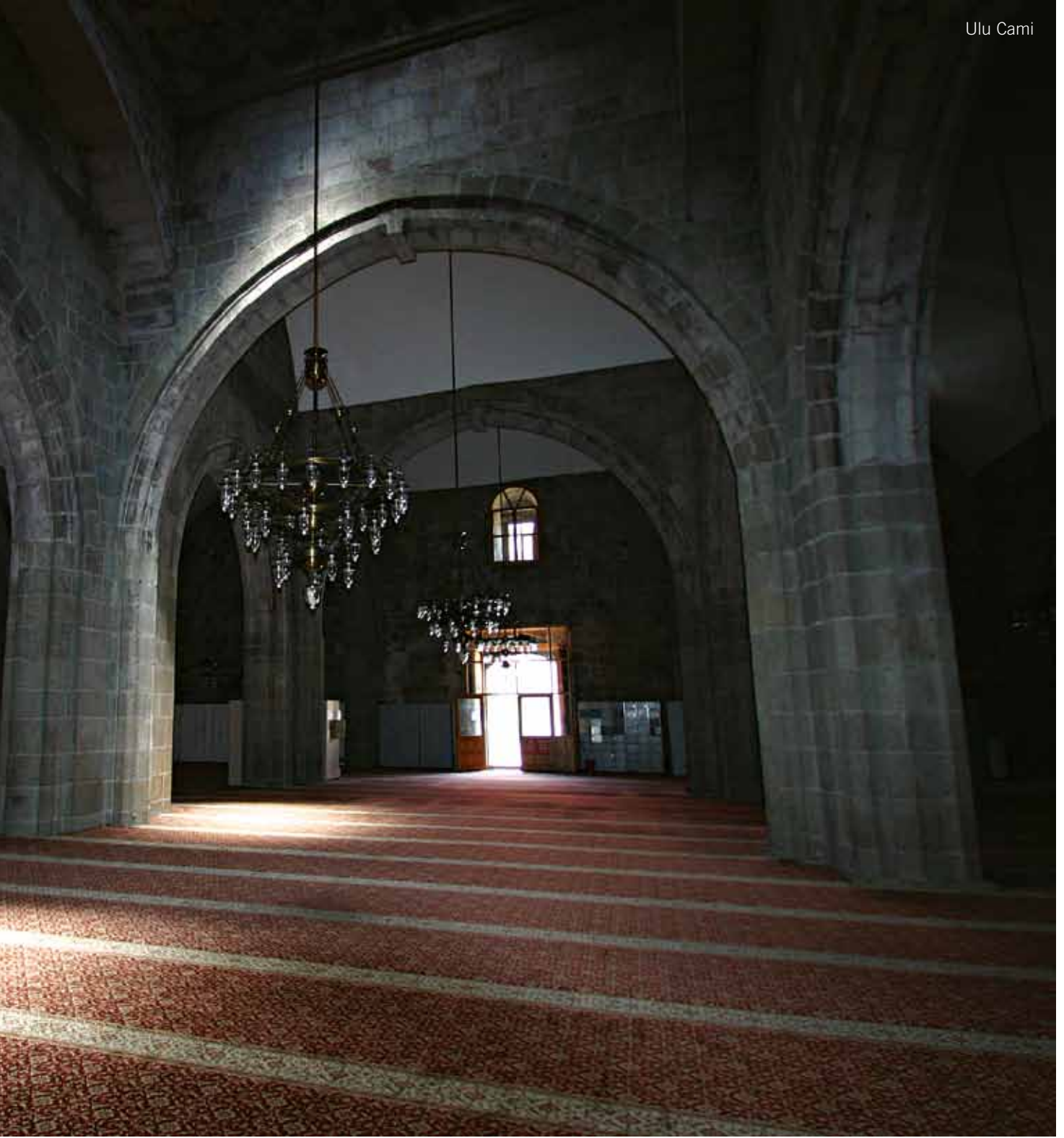
Erzurum Semineri çok faydalı oldu. Şunu bir kez daha öğrendik: Kentlere sahip çıkmamız lazım. Biz ne kadar verirsek, kentler de kendilerini bize o kadar sunacaktır. Eserleri öne çıkarabilmek kadar, onlardan ders alabilmek, çizgilerini devam ettirmek de gerekiyor. Yeni yapılarda bu çizgiden ilham alınmalı, bu çizgi modern yorumlarla geliştirilmeli...

Seminerden sonra hocalarımız, ÇEKÜL Vakfı çalışanlarıyla yaptığımız kent gezisi bizim için önemliydi. Buranın bir an önce, yeni bir mantık çerçevesinde değerlendirilmesi konusunda fikir birliğine vardılar. Biz bu ihtiyacı belediye olarak zaten hissediyorduk. Uzmanların da aynı tespiti yapmaları bizi mutlu etti. Bir yol haritası çizdik. Kısa sürede Erzurum'da tarihi eserler ayağa kaldırılacak. Bu eserleri ayağa kaldırmak yeterli değil. Mahalleyle, sokakla buluşturup etkinleştirebilmek; kentin diğer birimleriyle uyumunu sağlayabilmek de gerekiyor. Bu hedef doğrultusunda hocalarımızın belirlediği yol haritasına harfiyen uyup tarihi dokuyu ortaya çıkarmaya çalışacağız. Erzurum uzun süredir TKB üyesi ama çok da etkin hareket etmemiş. Biz iki yıldır bütün toplantılara katılmaya çalışıyoruz. Bundan sonra da ilişkimizi en üst seviyede götürmek istiyoruz. TKB ve ÇEKÜL Vakfı'nın düşüncesi şu: "Erzurum'un bu bölgenin merkezi olması gerekir." Kendilerinin, belediyemizde tarihi eserlerle ilgili uzman bir kadronun oluşturulması, bu kadronun sadece Erzurum'a değil çevredeki

kentlere de hizmet vermesi şeklinde bir görüşleri var. TKB bizi destekleyecek, biz de uzman elemanlarımız aracılığıyla bölgemizdeki diğer kentlere destek vereceğiz.

Yakın dönemdeki en önemli projelerimizden biri Erzurum 2011 Üniversiteler Kış Oyunları. Kış turizmi açısından kentimiz ve ülkemiz açısından çok önemli bir organizasyon. Çünkü kış turizminde dünyada hiçbir şekilde ismimiz yok. Hatta müracaat

ettiğimizde FISU Başkanı, “Türkiye’de dağ var mı? Kayak yapılıyor mu?” gibi sorular sordu. Bu anlamda Türkiye’yi maalesef hiç tanıtamamışız. Hâlbuki ekonomik getiri anlamında yaz turizmi kadar önemli. Bu organizasyon için Türkiye’de başka bir kentte bulunmayan atlama kuleleri inşa ediyoruz. 1000 seyirci kapasiteli curling salonu, 3 bin seyirci alabilen buz hokey salonu yaptık. Açılış ve kapanış törenlerinin düzenleneceği Cemal

Gürsel Stadyumu yeniden inşa ediliyor... Bu arada, Konaklı denen bölgede yeni bir kayak merkezi hazırlıyoruz. Uzmanların söylediklerine göre dünyada ilk üçe girebilecek, çanak şeklinde çok özel bir alan burası. Amerikalı bir firma tarafından yeniden planlandı, 2011’de kayak severlerin hizmetine açılacak.

Katılımcıların yorumlarıyla Erzurum Semineri

Necmettin Eryılmaz

**Zile Belediyesi Başkan Yardımcısı, Kültür Müdürü,
ÇEKÜL Vakfı temsilcisi**

Seminerde özellikle bay Manuel'in, kültürün çıkış noktası olarak İstanbul'u, oradan da dünyaya dağılmasını grafiklerle gösteren sunumu beni çok etkiledi. Oktay hocanın AVM'lere karşı çarşı, parklara karşı çınar altı, bloklara karşı sokak üçlemesi de beynimizde ciddi bir yer yaptı... Zile'de 3100 tane geleneksel Türk evi var, arkeolojik eserler var. Türkiye'nin, belki bilinçli olmasa da kendiliğinden korunmuş kentlerinden biri Zile. Bizim için büyük bir şans fakat ne yapacağımızı henüz bilmiyoruz, yol haritamız belli değil... Erzurum Semineri'nde eskiyi koruyarak yeniye nasıl bağlantı yapılır, bunun mesajını aldık. Özellikle Metin hocamızın vurguladığı konu çok önemliydi. Erzurum gerçekten çok güzel bir kent. Dikkatimi çeken olumsuzluklardan biri TOKİ evleriydi. Ayrıca merkezde tek tek yapılar korunmuş fakat doku kalmamış. Bu beni çok üzdü. Çünkü Erzurum doğunun kalesi diye bildiğimiz bir kent. Birkaç mahallenin Prag'da, Zile'de, Safranbolu'da olduğu gibi korunmuş olmasını isterdim. Fakat bundan sonra üniversiteyle birlikte güzel meyveler verilecek diye düşünüyorum.

Selda Sayan

Karadeniz Ereğli Belediyesi Mimar

Seminerde Oktay Ekinci'nin konuşması önemliydi. Söz almak istedim ama zaman kalmamıştı. Oktay bey, "Site kültüründen ve alışveriş merkezlerinden çıkmamız gerek" dedi, bu düşüncesine katılmıyorum. Evet, korumak gerekli. Fakat korumanın başka, şu anki yaşam koşullarına uygun şehir planlaması yapılmasının ise başka bir şey olduğunu düşünüyorum. Alışveriş merkezleri, siteler bir ihtiyaçtan kaynaklanıyor. Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik, sosyal koşullara baktığımızda, özellikle düşük gelirliler vatandaşlar için toplu konutların bir ihtiyaç olduğu görülüyor. Alışveriş merkezleri için de aynı şeyi düşünüyorum çünkü alışveriş kültürümüz değişti. Bedestenleri, çarşıları, bakkalları koruyacağız ama alışveriş merkezi kültürünü de yok sayamayız. Alışverişe ayırdığımız zaman azaldı. Ayrıca aldığımız şeyler ekmek, peynir, sabundan daha fazla.

Necmettin
Eryılmaz

Selda Sayan

Prof. Dr.
Hüseyin Zengin

Mehmet İnegöl

Birgül Ağdemir

Bunların hepsini o küçük birimler karşılayamaz. Onları kurtarmak için başka şeyler yapılmalı, mesela Erzurum bunun için iyi bir örnek. Kentin şu anda bulunduğu noktası tarihi ve kültürel dokunun bulunduğu, sınırlarının kolaylıkla çizilebildiği bir bölge. Burada koruma yapılabilir. Hatta bu, kente dönük de yapılabilir. Tarihi koruyacağız diye bugünü kaçırmamamız gerektiğine inanıyorum.

Prof. Dr. Hüseyin Zengin

İğdır Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanı

Öğrencimin daveti üzerine TKB toplantısına geldim. Şunu gördüm: Planlama üzerine değil de daha çok mimari yapı üzerinde duruldu. Planlamaya çok girilmedi. Seminerde söz alan bir katılımcı TOKİ'nin yaptığı binaları eleştirdi ama tarım alanlarının yapısal alanlara dönüştürülmemesi gerektiği pek konuşulmadı. Biz, mesleğimiz gereği, bunun üzerinde çok duruyoruz. İğdir'da yapılanları görüyorum. Düz ovalara, birinci sınıf tarım alanlarına binalar yapılmış. Buraların mutlaka düzenlenmesi gerekiyor. Atalarımıza baktığımızda dağların yamaçlarına, tarım alanlarının dışına yerleştiklerini görüyoruz. Çok güzel, estetik binalar yapmışlar. TKB'nin bundan sonraki toplantılarında bu konu daha fazla ele alınabilir.

Mehmet İnegöl

Mudurnu Belediye Başkanı

Mudurnu, TKB'nin kurucu üyelerinden. Ben o dönemde belediyede yazı işlerindeydim. Üç dönem başkanıyla beraber çalıştık, TKB'nin sürekli içerisinde olduk. Toplantılar çok verimli geçiyor. Yeni ile eskinin buluşması; kale, çarşı, mahalle ilişkisi bizim kentimize uyuyor. Bölgede tek kale bizde var. Bir sene uğraşıp kalenin tescilini yaptırдық, sit alanına aldırдық. Kazı izni de çıktı. Aynı şekilde çarşının basit onarım izni için de kuruldan karar çıktı. Usulüne uygun olarak çarşuyu dizayn edeceğiz. En yakın zamanda bu işi hızlandıracağız... Erzurum'da eski yapıların etrafının bu şekilde sarılması çok kötü olmuş. Bu sorunu bir şekilde aşmak lazım. Bundan sonra kent merkezinde kesinlikle ev yaptırmamak gerekiyor.

Birgül Ağdemir

Şehir Plancı, Adana Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı

Semineri çok başarılı buldum. Costa-Lobo'nun sunumu ilginçti. İnsanlığın ve kentlerin gelişimini tarihi dokuya, bugün yaşadığımız sorunlara bağlama biçimi çok başarılıydı. Oktay hocanın tespitlerine katılmakla beraber bazı noktalarda tavrını çok gerçekçi bulmadım. Tarihi dokunun korunması, geçmişle geleceğin buluşturulması çok önemli. Fakat bu konuda yasal kısıtlayıcılar çok fazla. Bir dokuyu korurken "Bunu yapma, şunu çakma" demek yeterli değil. Finans kaynaklarının, önemli sivil toplum kuruluşlarının daha fazla öncülük etmesi, daha fazla söz sahibi olması ile sağlıklı çözümler bulunabileceğini düşünüyorum; tek tek kişilerin yapabileceği ölçekte işler değil, bunlar. Türkiye'nin koşulları göz önüne alındığında

site tipi yapılaşmanın hem güvenlik anlamında hem belediyeye yüklenen sorumlulukların site içinde çözümlenmesi anlamında çözüm sağlayıcı yöntemler olduğuna inanıyorum... Geleneksel çarşılar mutlaka yaşatılmalı ama AVM gerçeğini dışlayarak olmaz bu. Planlama adına kentlerin gelecekteki en önemli sorununun, gelişme sahaları bittikten sonra eski dokulardaki yenileme sorunu olacağına inanıyorum. Mesleğim gereği bir kente en yüksek noktadan bakmayı severim. Erzurum'a ilk gelişim ve yukarıdan baktığımda, eski dokuyu tüm sınırlarıyla görebildim. Eski doku ile yeni doku hakikaten çok uyumsuz bu kentte. Yeni dokudaki konut anlayışının sadece blok sisteme dayanması iyi sonuçlar vermemiş. Bu belki ekonomik, iklimsel, coğrafi koşullarından kaynaklanıyor. Ama Erzurum'da daha iyi sonuçlar çıkarılabilecek bir potansiyel var, bu seminer de bunun için çok güzel bir adım.

sempozyum

Bursa kenti uluslararası toplantılara ev sahipliği yapmaya devam ediyor. Geçen yıl yapılan “Dünya Kaleli Kentler Uluslararası Sempozyumu” nun ardından, 2-3 Temmuz tarihlerinde “Osmanlı Coğrafyasında Çarşı Kültürü Uluslararası Sempozyumu” düzenlendi. Geçen aylarda ise Tarihi Kentler Birliği Kırşehir Semineri’nde “Kale-Çarşı-Mahalle Bütününde Çarşı” başlığı altında, özellikle ahilik teşkilatı irdelenmişti. Bursa’da düzenlenen sempozyumla birlikte, 2010 yılında geleneksel çarşıların hem ulusal hem de uluslararası boyutta geniş kapsamlı ve bütüncül ele alınması sağlanmış oldu.

ÇEKÜL Vakfı ve Bursa Büyükşehir Belediyesi’nin işbirliğinde hazırlanan ve Atlas Dergisi tarafından basılarak Temmuz sayısıyla dağıtımı yapılan “Osmanlı Çarşıları Atlası” ve Bursa Büyükşehir Belediyesi’nin sözlü tarih çalışmaları yaparak hazırladığı *Çarşının Öyküsü* isimli kitap da sempozyum öncesi hazırlanarak, katılımcılara dağıtıldı.

Tarihi çarşılarında koruma-yaşatma uygulamaları yapan, Tarihi Kentler Birliği’ne üye pek çok belediye ve yurtdışından katılan kentlerin çarşılarına ait uygulama ve proje paftaları sergisi, Osmanlı coğrafyasındaki çarşılar bütüncül bakılması ve günümüzdeki durumlarının değerlendirilmesi açısından önemliydi. Sempozyum bu önemli serginin açılışıyla başladı.

Bursa Büyükşehir Belediyesi ve ÇEKÜL Vakfı’nın işbirliğinde Tarihi Kentler Birliği’nin desteğiyle hazırlanan sempozyumda beş oturum gerçekleşti. Türkiye’den 120 belediyenin temsilcisi, Üsküp, Kırım, Suriye, Bosna, Trablus ve Irak’taki Osmanlı dönemi çarşılarını anlatan uzmanlar, kentlerini temsil eden esnaflar ve çok sayıda davetli katıldı. Sempozyumu, UNESCO adına ise Philippe Rate takip etti.

Yıkılmaktan kurtarılarak restore edilen ve yeniden işlevlendirilen Tayyare Kültür Merkezi’nde yapılan

Osmanlı coğrafyasında çarşı kültürü Bursa’da konuşuldu: Anadolu, Balkanlar ve Ortadoğu’nun tarihi çarşıları değerlendirildi

Selanik Çarşısı

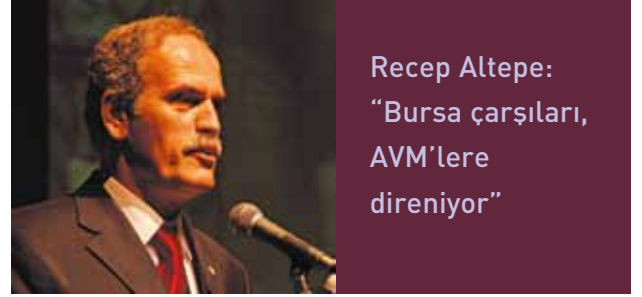

sempozyum, Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Altepe, Bursa Valisi Şahabettin Harput'un açılış konuşması ve ÇEKÜL Vakfı Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen'in sunuş konuşmasıyla başladı.

Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Altepe, dünyada çarşı kültürünün geliştiği önemli merkezlerden birinin Bursa olduğunu belirterek, Osmanlı'nın Bursa'yı fethiyle birlikte kentin surlar dışına inşa edilmeye başladığı, çarşının ilk örneklerinin bu dönemde görüldüğünü söyledi. Altepe, kentlerin ve hatta devletlerin ekonomik güçlerini ifade eden geleneksel çarşıların, özellikle Bursa'da günümüzde de modern alışveriş merkezlerine rağmen gücünü ve etkinliğini sürdürdüğünü söyledi.

Bursa Valisi Şahabettin Harput ise kültürel mirasın korunarak gelecek nesillere aktarılması gerektiğini söyleyerek sözlerine başladı. Sadece korumanın değil işlevlendirmenin de önemine dikkat çekerek, koruma-yaşatma çalışmalarının doğru yapıldığında kentlilerin tarihi mekânları sahiplendiğini ve buralarda zaman geçirdiklerini söyledi. Avrupa'da restore edilen pek çok eserde bu ruhun olmadığını sözlerine ekledi.

ÇEKÜL Vakfı ve TKB Danışma Kurulu Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen ise valiler, belediye başkanları ve bilim adamlarının yanı sıra esnafın da takip ettiği bir sempozyum yapıldığına vurgu yaparak konuşmasına başladı. Bu yıl "çarşı" konusunu ele aldıklarını, 2011'de ise "mahalle" bütününde kentlerdeki koruma çalışmalarının değerlendirileceği toplantılar yapılacağını açıkladı.

Çarşıların her saat aydınlık ve canlı olması gerektiğini vurgulayarak Bursa'nın bunu başardığını söyledi. Sözen, Bursa'da kurulan çarşı örgütlenmesine dikkat çekerek, kısa adı BTÇH olan, Bursa Tarihi Çarşı ve Hanlar Birliği Derneği'nin kısa zamanda sağlıklı bir örgütlenme yapısı kurduğunu söyledi. Ahilik kültürünü yaşatma hedefi koyan Kırşehir gibi kentlerin, bu örgütlenme modelini örnek alması gerektiğini vurguladı. Bursa'nın Balkan kentlerini desteklediğini, işbirliği yaparak bilgi ve tecrübelerini aktardığını ve pek çok koruma çalışmasına destek verdiğini hatırlattı.

Osmanlı ekonomisinde çarşı

Oturum başkanlığını **Prof. Dr. Yusuf Uzunoğlu**'nun yaptığı ilk oturumda Bursa çarşıları, Osmanlı dönemindeki önemi ile irdelendi; çarşıların günümüzdeki durumlarıyla bağlantılar kuruldu. Uzunoğlu, Bursa çarşısının önemini anlatmak için, Osmanlı döneminde köprülerin kurulduğunu, ulaşım yollarının geliştiğini vurgulayarak oturumu başlattı.

Bursa Irgandı Köprüsü

Oturumun ilk konuşmacısı **Prof. Dr. Özer Ergenç**, “Suk-i Sultani” kavramı üzerinden genel bir bakışla Osmanlı çarşılarının önemini anlattı. Padişah tarafından konulan kurallar kapsamında, her mal için ayrı bir alan yaratıldığını, bedestenler, hanlar, uzun çarşılar ve esnaf çarşılarında bu malların satıldığını söyledi. **Doç. Dr. Hülya Taş**, Tahil Hanı, Kapan Han, Balık Bazarı, Debbağhane, Koza Han gibi hanların özelliklerini anlattı. Kente gelen ilk malların, ortasında “tartı aleti” bulunan ve adına “Kapan Han” denen hanlarda toplandığını söyledi. Esnafa buradan ilk dağıtımlarının yapıldığını ve “Kapan Han”ların kırsal ile şehir entegrasyonunu sağladığı bilgisini verdi. Ayrıca kültürel nüfus çeşitliliğinin ürünlere yansıdığını vurguladı. Konuşmacılardan **Doç. Dr. Asım Yediyıldız** ve **Dr. İkil Selçuk** ise Osmanlı’daki ticareti ve çarşıları kanunlar üzerinden değerlendirdi. Oturumun son konuşmacısı Bursa Tarihi Çarşılar ve Hanlar Birliği Derneği Başkanı **Şeref Akgün** oldu. Akgün, Bursa örneği üzerinden geleneksel çarşılarda örgütlenme modelini anlattı.

Bursa çarşıları ve çarşı kültürü

İkinci oturum, **Doç. Dr. Asım Yediyıldız**’ın başkanlığında yapıldı. Sırasıyla, **Dr. Doğan Yavaş** ve **Prof. Dr. Neslihan Dostoğlu** çarşıların mekânsal gelişimi ve değişimi

hakkında, **Yrd. Doç. Dr. Sezai Sevim** “Kapan Han”ın işlevi, **Doç. Dr. Cafer Çiftçi** ise Bursa esnafının dış ticaret ilişkileri hakkında bilgiler verdi. Sempozyumun ilk günü Bursa çarşıları ve Osmanlı dönemindeki önemini vurgulayan bu değerli sunumlarla tamamlandı.

Ardından Yeşil Türbe’den başlayarak, Irgandı köprüsü üzerindeki el sanatları atölyeleri gezildi ve Uzun Çarşı ile Okçular Çarşısı incelendi. Cephe sağıklaştırma çalışması yapılarak üzeri modern tasarımlarla örtülen çarşılar kentin en hareketli alanları arasında yer alıyor. Sempozyum katılımcıları, Bursa çarşı ve hanlarının günümüzde de ticaretin ve alış-verişin kalbi olduğunu, Bursa dışında tarihi çarşıların yaşayan örneklerine çok rastlamadıklarını ifade etti.

Anadolu’da çarşılar

Sempozyumun ikinci gününde Güneydoğu, Batı Anadolu ile Kayseri, Konya ve Akşehir çarşıları ele alındı. Oturum başkanlığını TKB Danışma Kurulu Üyesi **Oktay Ekinci**’nin yaptığı üçüncü oturumda, Prof. **Dr. Hamza Gündoğdu** Güneydoğu, **Prof. Dr. Haşim Karpuz** Konya ve Akşehir, **Doç. Dr. Osman Eravşar** Kayseri, **Prof. Dr. Bozkurt Ersoy** ise Batı Anadolu çarşıları hakkında bilgiler verdi.

Oktay Ekinci de oturum sonunda söz alarak, “Bizim çarşı, AVM’ye karşı” başlıklı sunumuyla, geleneksel çarşıların yaşatılması için büyük alışveriş merkezlerinin kent merkezi dışına taşınması gerektiğine vurgu yaptı.

Kırım ve Balkanlar’da çarşılar

Bursa ve Anadolu’nun bazı önemli kentlerindeki çarşıların ardından, Osmanlı topraklarında bulunan Kırım ve Balkanlar’daki çarşılar hakkında sunumlar yapıldı. Başkanlığını **ÇEKÜL Vakfı Başkan Yardımcısı Mithat Kirayoğlu**’nun yaptığı oturumda, **Aliye İbrahimova** “Kırım”, **Prof. Dr. Amir Pasiç** “Bosna”, **Behuciddin Şahabi** “Üsküp”, öğretim görevlisi **Neval Konuk** ise “Yunanistan” çarşılarını, tarihi süreçteki değişimi ile çarşılardaki sosyal hayatı ele alarak anlattı. Osmanlı

Trablus Çarşısı'nda yorgancılar

dönemi ve sonrası hakkında önemli bilgilerin verildiği oturumda, İstanbul'a 800 km uzaklıktaki Bosna çarşısının 1990'larda yıkıldığını, 1997'lerde ise yeniden inşa edildiğini söyleyen Amir Pasiç, kültürel mirasın "yönetiminin" önemine dikkat çekerek, alan yönetim planlarının mutlaka yapılması gerektiğini vurguladı. Pasiç, Türkiye'deki çalışmalarda koordinasyon eksikliği olduğunu ve bu alanda bir dizi eğitim programı uygulanmasının önemine dikkat çekti. Üsküp çarşısını anlatan Behuciddin Şahabi ise, gelecek yıl Üsküp'te çarşı sempozyumunun yapılmasını teklif ederek konuşmasına başladı. Üsküp'teki "Türk Çarşısı"nın 55 bin metre karelik bir alanda kurulduğunu ve Osmanlı dönemini anlatan büyük çarşılarından biri olduğunu söyledi.

Ortadoğu'da çarşılar

Sempozyumunun son oturumu **Prof Dr. Neslihan Dostoğlu** başkanlığında yapıldı. **Mahmoud Hretani** "Halep", **Prof. Dr. Halit Tadmoori** "Trablus" ve **Prof. Dr. Suphi Saatçi** "Irak" çarşılarını anlattı. Halep çarşısı ile Bursa çarşısını birbirine bağlayan İpek Yolu, Sedir dağlarının eteklerindeki Trablus'un 20 çarşısı son oturumda öne çıkan konular arasındaydı.

Sempozyumun genel değerlendirmesini ise tarihçi/ yazar Necdet Sakaoğlu yaptı. Sakaoğlu, Osmanlı coğrafyasındaki çarşı kültürünün çok yoğun olduğunu, pek çok konunun başka toplantı ya da sempozyumlarda yeniden ele alınması gerektiğini söyledi. Evliya Çelebi'nin seyahatnamesinde, Bursa çarşısına uzun bir yer ayırdığını ve sadece Bursa için özel bir gezi düzenlediğini söyleyerek, Bursa çarşılarını seyahatnamede yer alan bilgilerle yeniden değerlendirdi.

"Osmanlı Coğrafyasında Çarşı Kültürü Uluslararası Sempozyumu", Türkiye'deki tarihi ve kültürel mirasın korunması ve yaşatılması konusunda, geleneksel çarşıların ve yaşam kültürünün, tüm boyutlarıyla incelenmesine olanak sağlamış, Balkanlar ve Ortadoğu'daki kentlerde var olan ortak kültürlerin yeniden irdelenmesine zemin hazırlayarak başarıyla sona erdi.

Esnaf lokantalarında, pideli köfte ikramı...

Sempozyumun hedeflerine uygun bir öğle yemeği organizasyonu, katılımcılarla çarşı esnafı bir araya getirildi. On tane esnaf lokantasında yüzün üzerinde katılımcı Bursa'nın geleneksel pideli köftesinden yedi. Esnaf lokantalarının vazgeçilmez olan masalardaki fesleğenler, ayranlar, duvarlardaki siyah-beyaz fotoğraflar ve güler yüzlü ustalarla, Kayhan Çarşısı'ndaki bu unutulmaz öğle yemeğinin ardından sempozyuma devam edildi.

Gelenekten geleceğe tarihi çarşılar

MİTHAT KIRAYOĞLU

Y. mimar, ÇEKÜL Vakfı Başkan Yardımcısı
Tarihi Kentler Birliği Danışma Kurulu üyesi

O 1-04 Temmuz 2010 tarihleri arasında Bursa'da gerçekleştirilen uluslararası sempozyumun konusu "Osmanlı Coğrafyasında Çarşı Kültürü" idi. Tarihi Kentler Birliği ve ÇEKÜL Vakfı'nın katkılarıyla Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen sempozyum, etkin katılımı, özgün sunuşları ve salonların dışına taşan etkinlikleriyle, bu önemli konuyu gündeme taşıdı.

Sempozyumun Bursa'da düzenlenmesi anlamlıydı; çünkü Osmanlı Çarşısı, yani "Suk'i Sultani" Bursa'da doğmuş, gelişmiş ve bir model olarak tüm Osmanlı coğrafyasında uygulanmıştı. Bunun yanı sıra, Bursa çarşısının günümüze dek varlığını sürdürmesi ve Bursalı yerel yönetimlerin geleneksel çarşıya gösterdikleri duyarlı ilgi ve yoğun çabalar, böylesine önemli bir uluslararası sempozyuma ev sahipliği yapma onurunu Bursa'ya kazandırıyor. Sempozyum sona erdiğinde, aylar süren titiz hazırlık çalışmalarının yoğunluğu, yerini tarihi çarşılarımızın geleceğine yönelik umutlara bırakmıştı.

Geleneksel çarşı kültürünün oluşumu

Sempozyuma verilen isim dahi konunun kapsam ve içeriğini özetliyordu: "çarşı" yerine "çarşı kültürü" tabiri tercih edilmişti. Nitekim sunulan bildirileri izlerken Osmanlı çarşısının fiziksel mekânlarının, Osmanlı Devleti'nin Bursa'da oluşumuna paralel olarak, kültürüyle birlikte ve karşılıklı yoğun bir etkileşim içinde geliştiğini öğrenmiş olduk.

Bu oluşum dönemini Hacı Bayram Veli ne de güzel anlatır:

Nagehan ol şar'a vardım
Ol şar'ı yapılır gördüm
Ben dahi bile yapıldım
Taş u toprak arasında

Gerçekten de, Bursa'nın fethinden sonra, büyük bir özgüvenle surların dışına taşan kentsel gelişme, Sultan Orhan'dan başlayarak ve her sultan döneminde üstüne bir şeyler koyarak, önce çarşısını yaptı.

Sadece yapısal olarak çarşı mekânlarını değil, örgütlenmesi, düzeni, disiplini ve kurallarıyla birlikte "çarşı kültürü"nü oluşturdu. İnsan ve mekân ilişkisinin zenginliği, alış ve verişin güvenliği, esnaf ve müşterinin buluşması, 150 yıl gibi kısa bir dönemde, Bursa çarşısının, dünyanın o gün bilinen sınırları içinde önemli bir üretim ve ticaret merkezi haline gelmesine yetti. Çarşı kültürünün esasını ortaya koyan "Padişah Kanunu" ve bu düzeni koruyan kurum ve görevliler, esnafın kendi örgütlenmesi olan loncalar, lonca içi ve loncalar arası ilişkiler ve hiyerarşi, yiğitbaşı, kethüda ve şeyhler, dirliği sağlayan fütüvvet örgütlenmesi, eğlenme ve dayanışmanın sembolü teferrüçler, lonca içi eğitim, usta-çırak ilişkileri ve tamiye törenleri; işte bütün bu kurumsal yapı ve ilişkiler,

yani “çarşı kültürü”, tarihi çarşılarımızın asırlar boyu yaşamasını ve bugünlere gelmesini sağlamıştır.

Tarihi çarşılarımızın bugünkü durumu

Osmanlı coğrafyasında çok sayıda tarihi kentte geleneksel çarşılarımız varlığını sürdürüyor; ama eskisi gibi değil; çünkü çarşığı ayakta tutan çarşı kültürünün kurumsal yapısı değişti. Bizler onun yerine yeni bir kurumsal yapı koyamadık. Devam eden bazı gelenekler, alışkanlıklar, örf ve adet yeterli olamıyor. Diğer taraftan, hızla değişen ve dönüşen dünya, büyüyen kentler, yeni bir toplumsal yapı, kendi ihtiyaçlarına uygun olarak, kendi yeni alış

veriş mekânlarını yarattı. Tarihi çarşılarımız eskidi, boşaldı, gözden düştü. Alış-veriş, yeni ve büyük alışveriş merkezlerine, AVM'lere kaydı. Bunun nedeni, AVM'lerin daha temiz, güvenli, konforlu ve iyi yönetilir oluşu. AVM'leri ayağa kaldıran yeni bir kurumsal yapı var.

Bu durumda AVM'ler, tarihi çarşılarımızın düşmanı gibi gözüküyor. Tarihi çarşılarımızı yaşatmak istiyorsak, AVM'leri yok etmek mi gerekir?

AVM'lerin çevrelerine yaydıkları sorunların sorumluluğunu taşımaksızın, kentlerimizde her satın alabildikleri yere yerleşmelerinin elbette önlenmesi, düzenlenmesi, planlanması gerekir. Bununla birlikte, AVM'leri artık çağımızın yeni bir yaşam

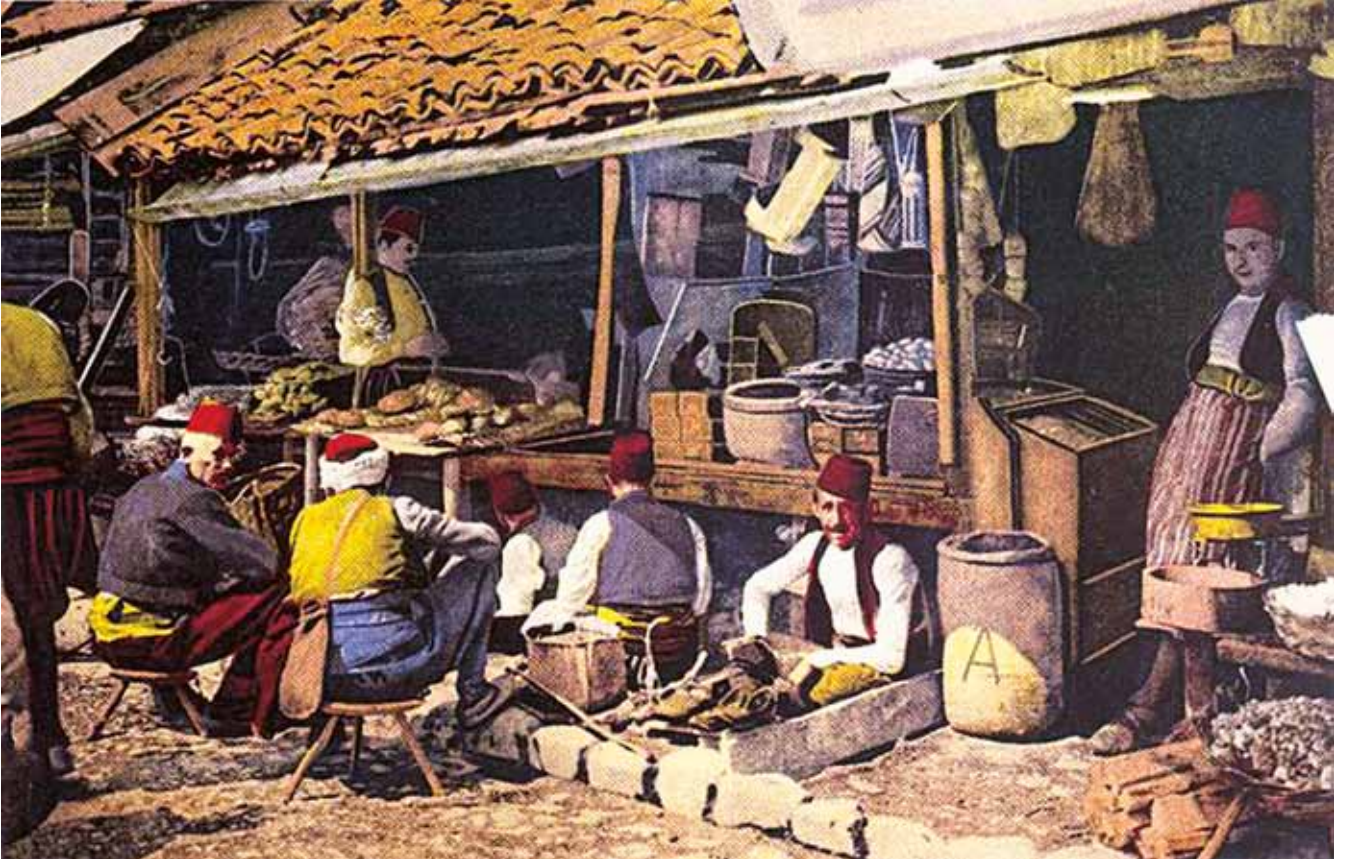
alanı olarak kabul etmek ve onlara yer göstermek de gerekiyor. Pekiyi, tarihi çarşılarımız ve hanlarımız ne olacak? Bu sorunun cevabını da bulmak durumundayız.

Ne yapmalı?

Konuya bir koruma-yaşatma politikası bütünselliğinde bakılabilirse, geliştirilecek model ve projeler uygulanabilirse, tarihi çarşılarımız, bir alışveriş mekânı olarak, kesinlikle rakipsizdir. Hiçbir AVM tarihi çarşılarla boy ölçüşemez. Bunun sebepleri; (1) tarihi çarşılarımızın kentin en değerli yerinde, merkezinde olması, (2) sahip oldukları kültür mirası sayesinde mekân kalitelerindeki yükseklik, (3) insan ilişkilerinden, anılardan, yaşanmışlıklardan alınan keyif, (4) tarihi çarşyı koruyup yaşatarak sağlanan ekonomidir.

Aslında tarihi çarşı, olabilecek en güzel AVM'dir. Bu potansiyeli gerçeğe dönüştürmek için neler yapılması gerektiğini ise şöyle sıralayabiliriz:

1. Tarihi çarşı ve hanların proje boyutunda bir bütün olarak tasarlanması ve restore edilmesi
2. Tarihi çarşı altyapısının yenilenmesi (mekanik, elektrik, tesisat vb)
3. Lojistik besleme plan ve yatırımlarının yapılması (mal giriş-çıkışları ve yan hizmetler)

4. Ulaşılabilirlik sağlanması (araçla rahat ulaşım ve çarşı bölgesinde yayalaştırma)
5. Çarşı konforunun sağlanması (çarşı üst örtüsü, zemin kaplaması, kent mobilyaları tasarım ve uygulaması)
6. Tarihi çarşıda geleneksel yaşam kültürünün

korunması (somut olmayan kültür miras olarak çarşı adetleri, yeme-içme kültürü, anı odakları, ortak mekânlar)

7. Koruma-yaşatma dengesinin gözetilmesi
8. Örgütlenme modelinin oluşturulması (tarihi çarşı geleneğinde olan ahi-esnaf örgütlenmesinin yerine geçecek yeni bir örgütlenme şeması)
9. Eğitim çalışmalarının yapılması (tarihi çarşı esnafı ve personelinin eğitilmesi)
10. Tanıtım çalışmalarının yapılması (tarihi çarşının yeni yüzünün tanıtılması)
11. Yasal düzenlemelerin yapılması (temiz, bakımlı, güvenli, kurumsal bir tarihi çarşı yönetim planının yasayla düzenlenmesi, finansman modeli ve kaynak kullanımının tanımlanması)

Sonuç

Dile getirilen tüm öneriler tartışmaya açıktır. Tarihi çarşılarımıza yönelik bu gecikmiş ilgi, eyleme dönüşmelidir. Önümüzdeki en önemli görev, tarihi çarşılarımız için, yeni bir çarşı kültürü önermek olmalıdır. Çarşılarımız, ancak o zaman, bizimle birlikte yaşamayı sürdüreceklidir.

1 Nagehan: Ansızın, birdenbire (TDK)

2 Şar: Kent, şehir (TDK)

koruma dosyası

Üçüncü Bölüm:

Türkiye'nin koruma serüveninde Tarihi Kentler Birliği

2000-2004 yılları arası TKB'nin kuruluş, yapılanma ve temel hedeflerini kurumsallaştırma evresidir. Önceki yıllarda ÇEKÜL'ün rahle-i tedrisinden geçmiş, doğal ve kültürel mirasın bir kentin ruhu olduğunu kavramış, korumanın erdemine inanmış 52 tarihi kent belediyesi ile yola çıkılmıştı. Ama yapılacak çok şey vardı.

Farklı siyasal görüşleri, farklı coğrafi bölgelerin farklı ölçekteki yerleşimlerini temsil eden, farklı kentsel dinamiklerden gelen 52 belediye başkanı... Önce

Kurulları gibi kurumlarla işbirliği ve uzlaşma zeminlerinin yaratılması için gerekli donanım ve beceriler kazanılmıyordu. Yerel yönetimlerin korumadaki rolü iyi tanımlanmalı, “yıkan, yok eden, rantçı belediye” imajının yerini “koruyan, yaşatan, kenti geçmişin birikimiyle barıştıran, bu birikimi kamu yararına değerlendiren yerel yönetim” almalıydı. “İmar-koruma karşıtlığı” çözümlenmeli, koruma mevzuatına hakim olunmalıydı. En önemlisi siyasal, sosyal, ideolojik, belde-ilçe-il hiyerarşisi gibi farklılıklar bir yana bırakılıp, her yörenin kendi içinde önem taşıyan, geçmiş bugüne bağlayan ve geleceğe açılan değerlerine odaklanılmalı, ortak bir amaç çevresinde kenetlenilmeliydi. Birbirinden öğrenerek, paylaşarak, yardımlaşarak, dayanışma içinde engelleri bir bir aşarak ortak hedefe doğru yürünmeliydi. Birlikte; bilgiden bilince, bilinçten örgütlü davranışa uzanan bir yol katedilmeliydi. Uzun sözün kısası, bir zihniyet dönüşümü gerçekleştirilmeliydi: Yeni bir anlayış kazanılmalı, yeni bilgiler edinilmeli, yeni beceriler geliştirilmeliydi. Ve hiç kuşkusuz, 2000 yılında

Dünyada ve Türkiye’de koruma bilincinin gelişim süreci

bir dil birliği oluşturulmalıydı. “Kültür”, “kültürel miras”, “kültür varlığı”, “kültürel kimlik”, “kent kimliği” gibi soyut kavramların içi doldurulmalı, herkesin aynı şeyi anlaması sağlanmalıydı. Kente “kültür öncelikli bütüncül bakış”ın anlamı çözümlenmeli, koruma ve gelişmenin karşıt kavramlar olmadığı bilinmeliydi. O güne kadar önünden geçip gidilen, yolları tıkayan, harabe görünüşleriyle kent silüetini bozan eski yapılara artık farklı bakılmalı, daha önce görülmeyenler görülmeliydi. Bu bakışın kente, kentliye ve onun temsilcisi olan yerel yönetime ne yarar sağlayacağı iyi anlatılmalıydı. “Koruma amaçlı imar planı”, “sokak sağlıklılaştırma”, “cephe iyileştirme”, “tarihi doku” “rölöve”, “restorasyon”, “restitüsyon”, “rekonstrüksiyon”, “işlevlendirme”, “envanter” gibi teknik kavramlara açıklık getirilmeli, uygulamada ne anlama geldikleri, nasıl uygulanacakları iyi bilinmeliydi. “Kaynak kıtlığı” mazeretinden sıyrılıp, finans kaynaklarına ulaşmanın yolları, proje hazırlamanın incelikleri öğrenilmeliydi. Kültür Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Koruma

Türkiye’deki belediye sayısının 3228¹ olduğu, bu topraklar üzerinde tarihi olarak nitelenemeyecek bir yerleşmenin varlığından söz etmenin pek de olası olmadığı düşünülürse, 52 üye sayısı hızla artırılmalıydı. Gerçekten de yapılacak çok, ama çok şey vardı.

Çeyrek yüzyıllık deneyim göstermişti ki, koruma çok boyutlu bir işti. Yalnız yasalarla, yasaklarla, cezalarla, denetimlerle, merkezden emirlerle yürümediği görülmüştü. Bilgiye ve donanıma, başka deyişle çok yönlü **egitime**; eşitlikçi ve paylaşımcı, sağlam, bir **örgütlenmeye**; bilimsel verilerle beslenmiş, uzmanlıkları sürece dahil eden **uygulamalara**; yeni kavramları tutarlı ve kararlı bir biçimde yineleyerek yaygınlaştıracak ve özümsetecek **iletişime** ihtiyaç vardı. Binyıllar boyunca var edilmiş bir kültür coğrafyasının üzerinde yaşayan, ancak varlığının ve kimliğinin kaynağını tarihin derinliklerine gömmüş bir toplumun, o kaynağı yeniden keşfedip günyüzüne çıkarmasını, sahiplenip korumasını sağlamanın

yolunu bulmak gerekiyordu. Bu zorlu görevi yerine getirmek, Tarihi Kentler Birliği gibi bir oluşumu, Türkiye'nin ışık hızıyla değişen siyasal ve sosyal ortamına rağmen tutarlılık, kararlılık ve sũreklilik içinde ayakta tutabilmek için gereken yũntemi, mekanizmaları ve araçları bulmak gerekiyordu. Bu yũntem, Tarihi Kentler Birliği'nin adım adım geliştireceği ve uygulamaya koyacağı etkinlik alanlarında ifadesini buldu.

TKB'nin stratejik ortakları

Tarihi Kentler Birliği øzũnde, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Mũdũrlũđũ'nũn gøzetiminde Bakanlar Kurulu kararıyla kurulmuş bir belediye birliğiydi.² Ancak bu birliği, bugũn Türkiye'deki 1763³ adet belediye birliğinden ayıran, ona farklı bir kurumsal kimlik ve enerji kazandıran, sahip olduğu iki temel øzellik vardı.

Türkiye'nin güzelim kentleri; kurlsızlığa, gũnũbirlik hesaplara, oldu bittilere, hoyratlığa kurban edilirken, gelenek ve gøreneklerini, kentlilik adabını, saygıyı ve dayanışmayı unutup kimliklerini ve belleklerini hızla yitirirken, bir avuç sivil toplum kuruluşu tũm olumsuzluklara inat, mũcadeleden vazgeçmedi. Kent kimliğinin kaynağını oluşturan tarihi çevrenin ve kũltürel değerlerin korunması ve yaşatılmasının, ancak gũlũ ve yaygın bir ørgũtlenmeyle, yerel dũzeyde yaratılacak bir uyanış ve hareketle gerçekleşebileceği inancı, bu sivil girişimleri Tarihi Kentler Birliği'ni kurgulamaya yøndendirdi. Giriřimin başını çeken EKŐL Vakfı için bũyle bir oluşum, yıllardır verdiği mũcadelenin, savunuculuğunu yaptđđ amacın bir aşamasıydı. Tarihi Kentler Birliği ile EKŐL Vakfı arasında kurulan ve bugũnlere kadar kesintisiz sũren "stratejik ortaklık", birliğin fikri temellerinin ve hedeflerinin oluşturulmasından yapılandırılmasına, işbirliklerinin kurulmasından etkinliklerinin yũrũtũlmesine kadar tũm çalışmalarında ønemli bir destek ve itici gũ olacaktı.⁴

Bu stratejik ortaklık, kentlerde yaşanan dağınıklığın kaygılarını paylaşanların ve tũm ũlkenin nicedir øzlemini çektiği bir umut yarattı. ũlkenin gøz gøre gøre yitirdiği doğal, tarihi ve kũltür mirasını dert edinen sivil kuruluşlar, bilim insanları, kũltür adamları, kamu gørevlileri, hattâ ũst dũzey yetkililer, birer koruma gønũllũsũ olarak Tarihi Kentler Birliği'nin çevresinde bir çember oluşturdular. ũst dũzey kamu gørevlileri, birliğin resmen ũyesi olmasalar da, sade birer yurttaş kimliğiyle, bu oluşumu desteklemeyi, katkıda bulunmayı gørev bildiler, olanaklarını seferber ettiler. Tarihi Kentler

Kuruluş Yılları, 2001

İzmir Buluşması, 2003

Yalvaç Buluşması, 2003

TKB Encũmen toplantısı, 2004

Kuşadası Buluşması, 2003

Danışma Kurulu toplantısı, 2001

Çanakkale Buluşması, 2003

Danışma Kurulu toplantısı, 2004

Birliği'nin sivil oluşumlarla böylesine organik bir bütünlük ve işbirliği içinde çalışması, onun bir tür sivil örgütlenmeye dönüşmesine neden oldu. Toplumun her kesiminden gelen böylesi bir destek, rüzgâr nereden eserse essin, bu birliğin sağlam temeller üzerinde ayakta durmasını sağladı.

Danışma Kurulu

Kurulduğu günden bu yana, yerine getirilmesi gereken ödevler, aşılacak engeller ve çözüm üretilecek sorunlar karşısında Tarihi Kentler Birliği, tüm benzerlerinden farklı bir şansa sahipti. Uzun yıllar boyunca bu kavramlarla haşır neşir olmuş, inceliklerini, yöntemlerini bilen yetkin akademisyenler, deneyimli bürokratlar, uygulamanın içinden gelen uzmanlardan oluşan bir Danışma Kurulu ve o kurulun çevresinde kümelenmiş, bilgi ve birikimlerini paylaşmaya hazır koruma gönüllüleri vardı. Nitekim Temmuz 2000 tarihinde gerçekleşen kuruluşun hemen ardından Kasım 2000 tarihinde, birliğe bilimsel, teknik ve hukuksal konularda danışmanlık desteği verecek bir danışma kurulu oluşturulmasına karar verildi. Tarihi Kentler Birliği Danışma Kurulu, kuruluştan bu yana kesintisiz olarak, gönüllü yol gösterici görevini üstlendi ve sürdürdü. Yerel yönetim, kentsel gelişme, planlama, mimarlık, arkeoloji, kültür, hukuk ve iletişim alanlarında birliğin çalışmalarına yön verdi, danışmanlık yaptı. Birliğin fikri temellerinin oluşturulmasında, hedeflerin belirlenmesinde, eğitim çalışmalarında, etkinlik alanlarının şekillenmesinde, hukuki sorunların çözülmesinde, dış ilişkilerin kurulup geliştirilmesinde, korumaya yönelik yasa ve yönetmeliklerin çıkarılmasına yönelik talep ve tekliflerin oluşturulmasında önemli katkıları oldu.

Kasım, 2000 tarihinde yapılan ilk resmi genel kurul toplantısında Danışma Kurulu oluşturuldu. Prof. Dr. Metin Sözen başkanlığında, Prof. Dr. Ruşen Keleş, Prof. Dr. Cevat Geray, Prof. Dr. Ülkü Azrak, Prof. Dr. Zekai Görgülü, Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu, Kayhan Kavas, Derviş Parlak, Fikret Toksöz, Oktay Ekinci, Hasan Özgen, Mithat Kırayoğlu'ndan oluşan ilk kurula daha sonraki yıllarda Fikret N. Üçcan, Nurullah Çakır, Süleyman Elban da katılacaktı.

Anadolu Buluşmaları

Temmuz 2000 tarihinde yapılan Kuruluş Buluşması'na katılan yerel yöneticilerin sunum ve paylaşımları birlikteliği pekiştirmiş, birliğin geleceğine ilişkin umutları güçlendirmişti. Benzer şekilde, TKB'nin kuruluşundan önce, İçişleri Bakanlığı'nın girişimi,

Kayseri Semineri, 2008

ÇEKÜL ile Mimarlar Odası'nın destekleriyle Kastamonu, Bursa, Antakya ve Van'da düzenlenen toplantıların bir devamı olarak Nisan 2001 tarihinde Nevşehir'de, bu kez TKB üyeleriyle birlikte gerçekleştirilen buluşma da önemli kararlar ve sonuçlarla tamamlandı. Hemen ardından, aynı yılın Mayıs ayında İçişleri ve Kültür Bakanları'nın da katılımıyla düzenlenen Antalya Kolokyumu, koruma adına büyük ilgi ve heyecan uyandırdı. Kentin tarihi yerlerine yapılan geziler ve uzmanların sunumlarının ardından, 24 üye belediye başkanı kentlerindeki kültür mirası projelerini gururla paylaştılar ve bir sergiyle tanıttılar.

İlk yıllarda yapılan bu tür buluşmaların yarattığı artı değer ve devinim, Tarihi Kentler Birliği etkinliklerinin belkemiğini oluşturan Anadolu Buluşmalarının yolunu açacaktı. Birlik üyelerinin, meclisin merkez dışındaki illerde de toplanmasına yönelik taleplerinin ardından yapılan tüzük değişikliği de gerçekleştirildikten sonra, meclis toplantıları ile birlikte Anadolu'nun çeşitli kentlerinde paneller, tarihi kent gezileri ve sergilerden oluşan buluşmaların yapılması bir geleneğe dönüştü. Anadolu toplantıları Tarihi Kentler Birliği'nin heyecanla beklenen etkinliğine dönüştü.

Buluşmalar;

- Üyeler arasında siyasal ve ideolojik fikir

ayrılıklarından, kişisel beklentilerden uzak, ortak bir amaç çevresinde kaynaşma ve dayanışma ortamı yarattı,

- Her ölçekteki üye kentlin, başkan ve meclis temsilcisi tarafından temsil edildiği, eşit düzeyde katıldığı ve katkıda bulunduğu açık bir ortamda, eleştirel düşünmeyi, sorgulamayı, öğrenmeyi teşvik etti,
- Yerel yöneticilerle uzmanlar ve kamu yöneticileri arasında güçlü diyalog ve sinerji yaratılmasına yol açtı,
- Paylaşımçı, dayanışmacı, inandırıcı iletişim ortamı ile yaygınlaşmayı sağladı.

Anadolu Buluşmaları sorunların, çözüm seçeneklerinin ve hedeflerin tartışıldığı, stratejik kararların altyapısını hazırlayan konuların ele alındığı platformlar olarak öne çıktı. Buluşmalar, birliğe üye kentlerin belediye başkanları ve meclis üyelerinin yanı sıra tüm koruma camiasını bir araya getirdi. İlk yıllarda 150-200, sonraki yıllarda 500 kişilik katılımlarla süren bu birliktelikler, yoğun bir bilgi ve deneyim paylaşımı, görüş alış verişi, aydınlanma, öğrenme ve dayanışma ortamı yarattı. Birbiriyle tanışmak, kaynaşmak, yeni işbirlikleri oluşturmak, ülke çapında örgütlenmenin saflarını güçlendirmek için de benzersiz bir alan oluşturdu.

Kocaeli Semineri, 2008

2000-2004 yılları arasındaki Başkan Erdoğan Bilenser döneminde; Bursa'dan başlayarak, Nevşehir, Antalya, Kars, Antakya, Tokat, Şanlıurfa/Hasankey, Talas, Edirne, Ankara/ Beypazarı, Kastamonu/Bartın/Amasra, Van, İzmir, Yalvaç, Safranbolu, Sivas'ta, geniş bir coğrafyayı kapsayan buluşmalar gerçekleştirildi. Bu buluşmalarda; kültür mirasının turizm amaçlı değerlendirilmesi, tarihi kentlerde imar düzeni, koruma öncelikli imar ve planlama, somut olmayan kültürel miras, koruma bilinci ve yaygın eğitim, yerel yönetim hukukunda çevre ve kültür, yerel yönetimler reformunda koruma, havza ölçeğinde koruma ve planlama, metropoliten planlamada tarihsel ve doğal kimlik, tarihi kentlerde süreklilik başlıkları tartışıldı.

2004-2010 yılları arasındaki Başkan Mehmet Özhaseki döneminde ise; Kayseri, Gaziantep, Muğla-Milas, Çanakkale, Beşiktaş-İstanbul, Trabzon, Mardin/Midyat, Kadıköy, Şanlıurfa, Bursa, Kars, Beşiktaş, Konya, Alanya'yı kapsayan buluşmalar devam etti. Koruma yasaları, tarihi miras için Avrupa fonlarından yararlanma, turizmde bölgesel planlama, korumada yeni yaklaşımlar, kültürel miras ve yerel kalkınma, kent çarşıları, kentsel kimliğin yaşatılması, kültürel koruma ve yol haritası, doğal ve kültürel mirasın evrensel boyuta taşınması gibi konular ele alındı.

TKB Kurucu Başkanı Erdoğan Bilenser

Anadolu Seminerleri

Kuruluş yıllarında "Buluşma" adı altında gerçekleştirilen Anadolu toplantıları, 2005 yılından sonra yeniden düzenlendi. Yılda iki kez genel kurul toplantıları ile eşzamanlı olarak yapılan toplantılar Anadolu Buluşmaları olarak sürerken, bunlara yılda dört Anadolu Semineri eklendi. Yerel yönetimlerin korumadan sorumlu kadrolarının bilgi, beceri ve görgülerini artırmayı, onlara daha nitelikli donanımlar kazandırmayı amaçlayan bu eğitim çalışmaları büyük ilgi gördü. 2005-2010 döneminde; Amasya, Tarsus, Sinop, Niksar, Beypazarı, Kaş,

Ordu, Elazığ, Tekirdağ, Bergama, Çorum, Kocaeli, Kayseri, Gaziantep, Bursa, Burdur, Side, Antakya, Kırşehir, Tokat, Erzurum'da 21 Anadolu Semineri gerçekleştirildi.

Kuruluş yıllarında yapılanma

Kuruluşun ilk yıllarında peş peşe alınan kararlar, yoğun tartışma ve bilgi alış verişi TKB'nin çalışma ilkelerini ve yöntemlerini belirlemeye, hedeflerini hayata geçirecek mekanizmaları ve araçları oluşturmaya yönelikti. Yapılması gerekenler listesinin her maddesine çare oluşturacak çerçevenin ve stratejinin en başından doğru yapılandırılması, geçmiş deneyimlerden alınan derslerin sisteme eklenmesi gerekiyordu. Birliğe daha ilk günden sağlam bir temel ve akılcı ilkeler kazandırılması yönündeki kararlılık, bu coğrafyada sıklıkla rastlanan "kervan yolda düzülür" yaklaşımından uzak bir planlama disiplini hayata geçiriyordu. Kasım 2000 tarihinde Danışma Kurulu'nun oluşturulması kararı, Ocak 2001'de birliğin iletişim organı *Yerel Kimlik* dergisinin yayınlanması kararı, Şubat 2001'de koruma projeleri ve uygulamalarının ödüllendirilmesi kararı, Nisan 2001'de kamu-yerel-sivil birlikteliği ile alınan Nevşehir Kararları ve Avrupa Tarihi Kentler Birliği'ne katılım kararı, Mart 2003'te yayına geçen TKB web sitesi www.tarihiKentlerBirligi.org, Temmuz 2003'te somut olmayan kültürel mirasın korunmasının, yasalarda ve ilgili kurumların görevleri arasında yer alması çağrısı, kuruluş döneminden öne çıkan başlıklardı.

Yerel Kimlik dergisi: Ocak 2001'de birliğin ilke, karar ve etkinliklerini konu edecek bir dergi çıkarılmasına yönelik kararın ardından, *Yerel Kimlik* dergisinin ilk sayısı Temmuz 2001'de yayınlandı ve 2001-2004 yılları arasında 13 olağan 1 özel sayı ile yayın hayatını sürdürdü. ÇEKÜL Vakfı tarafından yayına hazırlanan ve yazı işleri müdürlüğünü Mithat Kırayoğlu, yayın yönetmenliğini Oktay Ekinci'nin yaptığı ilk dergi, birliğin üyeleriyle iletişimini sağlayan, yapılan toplantıların tutanaklarını, değerlendirmelerini ve bildirgelerini paylaşan, encümen ve meclis kararlarına yer veren, üye belediyelerin tarihsel çevre ve kültürel doku korumasına yönelik projelerini tanıtan, üye olma koşullarını, üye belediye başkanlarının iletişim bilgilerini ve tüzük gibi resmi belgelerini duyuran, Tarihi Kentler Birliği'nin oluşum ve gelişim sürecinin bir tür seyir defteri niteliği taşıyordu.

2005 yılında birlik merkezinin İstanbul'a taşınmasından sonra, dergi İstanbul'da *Geçmişten*

Geçmişten Geleceğe Yerel Kimlik dergisi

Tarihsel Mirası Koruma Projeleri ve Uygulamalarını Özendirme Yarışması ödül töreni, Ankara 2003

Danışma Kurulu yarışma başvurularını değerlendiriyor, Şerifler Yalısı, 2008

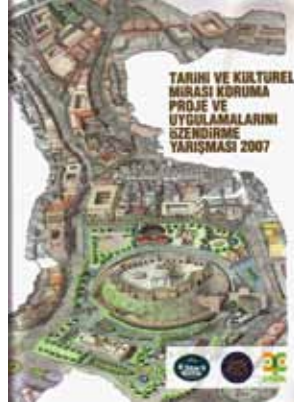

2008 yılı Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma Proje ve Uygulamalarını Özendirme Yarışması Ödül Töreni

Geleceğe Yerel Kimlik adıyla, yine ÇEKÜL Vakfı tarafından hazırlanarak yayını sürdürüyor. Yılda dört seminer ve iki buluşmayla TKB üyelerini bir araya getiren ve her defasında yeni bir gündemle tanıştıran etkinlikleri koruma camiasıyla paylaşan ve belgeleyen dergi, toplantı izlenimleri, panel konuşmaları, seminer katılımcılarının görüşleri ve toplantının yapıldığı kent insanlarının katkıları ile gündem başlığına ilişkin ayrıntılı incelemeleri okurla buluşturuyor. Aynı zamanda TKB üyesi kentlerde yapılan örnek çalışmaların, yetkin kalemlerden makalelerin ve yurdun her köşesinden koruma gönüllülerinin görüşlerinin yer aldığı bir platform oluşturuyor. 2005 yılından bu yana 23. sayısına ulaşmış olan dergi üç ayda bir yayınlanıyor ve üyelerle birlikte 2000 kişi, kurum ve kuruluşa ücretsiz ulaştırılıyor.

Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma Proje ve Uygulamalarını Özendirme

Yarışması: Üye belediyeler arasında kültür mirasını koruma çalışmalarını özendirmek amacıyla, Şubat 2001 tarihinde "Örnek Koruma Projeleri ve Uygulamaları Teşvik Ödülleri" verilmesi kararının ardından verilmeye başlayan ödüllerin ilki,

Yarışma Katalogu 2007

Yarışma Katalogu 2008

Antakya'da yapılan 2002 yılının ilk buluşmasında sahiplerini buldu. Ödüllere aday olan belediyelerin çalışmaları, önce TKB'nin mimarlık, şehircilik, arkeoloji, sanat tarihi, hukuk ve kent yönetimi alanlarındaki uzmanlardan oluşan Danışma Kurulu tarafından inceleniyor. Kurulun değerlendirmeleri birlik encümeni tarafından karara bağlanıyor ve ödül töreni ilk buluşmada bir törenle sahiplerine dağıtılıyor. Tören sırasında açılan bir sergi ile proje ve uygulamalar koruma camiasına sunuluyor, bir sergi katalogu ile de belgelenecek 2000 kişiye dağıtılıyor.

2001 yılında "Kültür Mirasını Koruma Proje Yarışması" adı altında yapılan ilk yarışma sonucunda iki kategoride ödül verildi. **Özendirme Ödülleri**'ni Beypazarı, Çanakkale ve Muğla Belediyeleri, **Duyarlılık Ödülleri**'ni ise Alanya, Afyonkarahisar ile Yalvaç Belediyeleri paylaştı.

2002 yılında "Tarihsel Mirası Koruma Projeleri ve Uygulamalarını Özendirme Yarışması" adı altında yeniden

şekillendirilen yarışmada Ağırnas, Diyarbakır Büyükşehir ve İzmir Büyükşehir Belediyeleri **Başarı Ödülleri**'ne, Bartın, Eskişehir Büyükşehir ve Muğla Belediyeleri **Özendirme Ödülleri**'ne uygun görüldü.

2003 yılında, Metin Sözen adına konulan büyük ödül ile birlikte “Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma Proje ve Uygulamalarını Özendirme Yarışması” olarak düzenlenen yarışma sonucunda, **Metin Sözen Koruma Büyük Ödülü** Yalvaç Belediyesi’ne, **Başarı Ödülleri** Yalvaç, Mudurnu ve Safranbolu Belediyelerine, **Özendirme Ödülleri** ise Kuşadası, Ürgüp ve Altındağ Belediyelerine verildi.

2004 yılında “Başarı” ve “Özendirme” kategorilerindeki ödül sayısı dörde çıkarıldı ve Çanakkale Belediyesi **Metin Sözen Koruma Büyük Ödülü**’nü alırken, Tarsus, Eyüp, Osmangazi ve Konak Belediyeleri **Başarı Ödülleri**’ne, Trabzon, Uşak, Taşköprü ve Çorum Belediyeleri **Özendirme Ödülleri**’ne uygun görüldüler.

2005 yılında **Metin Sözen Koruma Büyük Ödülü**’nü Antakya Belediyesi, **Başarı Ödülleri**’ni Malazgirt, Mustafapaşa, Tarsus ve Ürgüp Belediyeleri, **Özendirme Ödülleri**’ni ise Bilecik, Kaymaklı, Niksar ve Şişli Belediyeleri aldı.

2006 yılında, nitelikli başvuruların sayısındaki artış nedeniyle ödül sayıları bir kez daha artırıldı. Sivas Belediyesi **Metin Sözen Koruma Büyük Ödülü**’ne uygun görüldü. Gaziantep Büyükşehir, Kadıköy, Söke, Tarsus ve Taşköprü Belediyeleri **Başarı Ödülleri**’ni, Nilüfer, Osmangazi, Polatlı, Şahinbey ve Taraklı Belediyeleri de **Özendirme Ödülleri**’ni kazandı.

2007 yılında ödül kategorileri “Proje” ve “Uygulama” olarak yeniden düzenlendi. **Metin Sözen Koruma Büyük Ödülü** Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’ne verildi. Amasra, Bursa Büyükşehir, İstanbul Büyükşehir ve Tarsus Belediyeleri **Proje Ödülleri**’ne, Altındağ, Konak, Odunpazarı, Osmangazi Belediyeleri ise **Uygulama Ödülleri**’ne uygun görüldü.

2008 yılında, ödül kategorilerine, kentlerinin kültür varlıklarını bütüncül bir anlayış ve kararlılıkla sürdüren çalışmalar için **Süreklilik** kategorisi eklendi. İzmir Büyükşehir Belediyesi **Metin Sözen Koruma Büyük Ödülü**’nü kazandı. Gaziantep Büyükşehir, Osmangazi ve Tarsus Belediyeleri **Süreklilik Ödülleri**’ni; Altındağ, Konak, Kozan, Odunpazarı ve Tokat Belediyeleri **Proje Ödülleri**’ni, Antalya Büyükşehir, Çanakkale, Kuşadası, Ödemiş ve Selçuklu Belediyeleri de **Uygulama Ödülleri**’ni aldılar.

2009 yılında “proje” ve “uygulama” dallarındaki ödül sayısı beşe çıkarıldı ve ödül kategorilerine bir de **Danışma Kurulu Özel Ödülü** eklendi. Kütahya

TKB Başkanı Mehmet Özhasseki (2004-2010)

Belediyesi’ne verilen **Metin Sözen Koruma Büyük Ödülü**’nün ardından, **Süreklilik Ödülleri**’ni Altındağ, Konak ve Odunpazarı Belediyeleri aldı. **Proje Ödülleri** İnebolu, Kula, Niksar, Sivas ve Şanlıurfa Belediyelerine, **Uygulama Ödülleri** Aksaray, Bergama, Birgi, Burdur ve Nilüfer Belediyelerine verildi. **Danışma Kurulu Özel Ödülü** ise Alanya Belediyesi’nin oldu.

Yıllar içinde yarışmaya aday olan proje ve uygulamaların sayısı kadar niteliğinde de gözlenen yükselme, tek yapı ölçeğinde çalışmalardan kentin bütününe yayılan gelişme, çalışmaya konu olan tarihi yapıların niteliğindeki çeşitlenme, yarışmanın özendirici ve geliştirici etkisini ve gönendirici sonuçlarını gözler önüne sermektedir.

Atılım yılları: 2004-2010

2004 yılının Haziran ayında Sivas Buluşması ile eşzamanlı yapılan meclis toplantısında, Tarihi Kentler Birliği’nin yeni meclisi ve yeni yönetimi belirlendi, birliğin başkanlığını Kayseri Belediye Başkanı Mehmet Özhasseki, Kurucu Başkan Erdoğan Bilenser’den devraldı. Artık kuruluş ve yapılanma dönemi geride kalmış, çalışma alanlarının çerçevesi çizilmiş, yeni bir döneme girilmişti. Mayıs 2009’daki Beşiktaş Buluşması ile eşzamanlı yapılan meclis toplantısında, TKB’nin üçüncü dönemi için yeni yönetimi ve meclisi belirlendi, Mehmet Özhasseki ikinci kez başkanlığa getirildi.

Başkan Özhasseki, birliğin üstlenmesi gereken rolü şöyle dile getiriyordu: “Kentlerimiz, yaşadığımız kimlik bunalımının bir göstergesi olarak durmaktadır. Belediyelerimizin kentlerine damga vurmalarının

Uluslararası Kaleli Kentler Sempozyumu, Bursa 2009

zamanı gelmiştir. TKB olarak kendilerine bu konuda her türlü desteği vereceğiz.” Gerçekten de 2004-2010 yılları arasında, hızlı ve dinamik bir uygulama, bir yandan yaygınlaşırken bir yandan da niteliği artırma, ülkenin koruma gündeminde ağırlık kazanma, giderek uzmanlaşmaya yönelik çalışmalar ağırlık kazandı.

Bu yıllarda, korumanın önünü açacak birçok yasal düzenlemenin hazırlık aşamasında TKB etkili katkı sağladı. Aralık 2008'deki Kayseri Semineri'nde bütüncül koruma çalışmalarıyla öne çıkan dört üye belediyenin sunduğu örnekler üzerinden, kentsel korumada başarı kriterleri sergilendi. Aynı toplantıda endüstri mirası, arkeolojik varlıklar, somut olmayan kültürel miras ve Cumhuriyet dönemi mimarlığı TKB'nin gündemine alındı. Ekim 2009'da Bursa'da yapılan uluslararası bir sempozyumla, TKB kaleli kentleri, Nisan 2010 tarihinde yapılan Kırşehir Semineri'nde geleneksel çarşıları programına aldı. 2004-2010 arasındaki dönemde Tarihi Kentler Birliği yeni bir dizi girişim başlattı: Anadolu'da seminerler dizisi, üye kentlerde çocuklara yönelik kültürel miras eğitim programı ve belediyelerin teknik kadroları için ÇEKÜL Akademi eğitimlerinden oluşan bir eğitim atılımı gerçekleştirdi. Uluslararası ilişkilerini güçlendirdi, yurtdışı inceleme gezileri düzenledi. Üye belediyelerin mimari projelerine

finansal destek sağlayan bir programı yürürlüğe koydu. Her geçen yıl niteliği ve sayısı artan başvurularla Özendirme Yarışması'nın kapsamını genişletti, sergiler ve yarışma katalogu ile destekledi.

Uluslararası ilişkiler: TKB üyesi Beşiktaş Belediyesi bir, Bursa Büyükşehir Belediyesi üç uluslararası toplantıya ev sahipliği yaptı. TKB'yi temsilen Danışma Kurulu üyesi Fikret N. Uçcan yedi uluslararası toplantıya katıldı.

Yurtdışı inceleme gezileri: Bu dönemde ilk kez yurtdışı inceleme gezileri başlatıldı. Tarihi ve kültürel dokunun korunması ve yaşatılmasında başarılı sonuçlar almış ülkelerdeki çalışmaları yerinde görmek, incelemek amacıyla 2006 yılında 194 katılımcıyla Prag, Budapeşte; 2007 yılında 215 katılımcıyla Roma; 2008 yılında 159 katılımcıyla Suriye; 2009 yılında 218 katılımcıyla Fas; 2010 yılında 174 katılımcıyla St. Petersburg gezileri yapıldı.

200 Ortak 200 Eser Programı: Yine aynı dönemde, koruma çalışmalarında belediyelerin mimari proje giderlerine destek olmak amacıyla, Mayıs 2005'te alınan bir kararla başlatılan “200 Ortak 200 Eser Programı” devreye girdi. 2005-2009 yılları arasında toplam 246 belediye programa başvurdu. Program şartnamesine uygun görülerek destek alan projelerin büyük çoğunluğu valiliklerin onayıyla

Suriye gezisi, 2008

200 Ortak 200 Eser Programı desteğiyle projelendirilen Bergama Gazipaşa İlkokulu Restorasyonu ve Butik Otel

Kültürel Miras Eğitimi, Ağırnas 2007

tahsis edilen il özel idare fonlarıyla uygulamalarını tamamladı. Yine büyük bir çoğunluk, Tarihi Kentler Birliği “Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma Proje ve Uygulamalarını Özendirme Yarışması” ödülleri almaya hak kazandı.

Çocuklar için Kültürel Miras Eğitim Programı: Bu dönemin öne çıkan bir başka etkinliği de, 12 yaş çocuklarının kentlerinin doğal, mimari, arkeolojik varlıkları ve geleneksel yaşam kültürünü tanımaları ve kentlilik bilinci kazanmaları amacıyla, 2007 yılında başlatılan, ÇEKÜL Vakfı’nın 2003 yılından bu yana sürdürdüğü “Kentler Çocuklarıdır” projesinin TKB üyesi kentlerde uygulanması oldu. Kentlerinin birer Kültür Elçisi olarak yetiştirilen çocuklar, uzmanlardan aldıkları eğitimin yanı sıra, gezilerle kentlerinin doğal ve kültürel değerlerini yaşayarak tanıdılar, kentli yaşlılarla söyleşiler yaptılar, çeşitli oyunlar ve etkileşimli uygulamalarla kültürel miras kavramıyla tanıştılar, korumayı ve kent kimliğine sahip çıkmayı öğrendiler.

Kültürel ve Kentsel Koruma Eğitim Programı: 2009 yılında, üye belediyelerin koruma alanında çalışan kadrolarının niteliklerinin yükseltilmesi amacıyla, Tarihi Kentler Birliği’nin Emirgân’daki merkezinde, ÇEKÜL Akademi tarafından düzenlenen Kültürel ve Kentsel Koruma Eğitim Programı başlatıldı. Belediyeler bünyesinde çalışan mimar, şehir plancısı, mühendis, sanat tarihçisi, arkeolog, proje uzmanlarından oluşan teknik kadrolara; kentsel koruma ve kentsel gelişim stratejileri, kültürel korumada proje yönetimi, taşınmaz kültür varlıklarının gruplandırılması ve

bakım onarım esasları, kültür turizmi, kültürel mirasın korunması ve işlevlendirilmesi, korunan alanlarda yapılaşma ilkeleri, alan yönetimi, somut olmayan kültürel miras başlıklı eğitimler verildi. Alanında uzman eğitimciler tarafından sunulan ve vaka analizleri, uygulama, alan çalışmalarıyla desteklenen eğitimlere, TKB üyesi 60 belediyenin ekipleri katıldı.

Sonsöz

Temmuz 2000 tarihinde 52 üye ile kuruluşunu gerçekleştiren Tarihi Kentler Birliği, korumanın yerelden başlayarak ülke bütününe ulaşmasının somut bir örneği olarak, Ekim 2010 tarihinde onuncu yılını 308 üyesi ile kutluyor. Koruma anlayışını toplum çapında yaygınlaştırmada, halkın seçtiği, kentlinin temsilcisi konumunda olan yerel yönetimlerden başlamanın doğruluğunu kanıtıyor. Belediyelerin gerçekleştirdiği tarihi ve kültürel çevreyi koruma çalışmaları, korumayı yerel düzeyde somut sonuçlarıyla görünür, algılanır kılarak, tarihi çevreyi kentle bütünleştirerek, bir çekim merkezi haline getirerek ve kentlinin günlük yaşamına dahil ederek, kültür turizmi aracılığıyla gelir kaynaklarını artırarak, kısacası kente ve kentiye doğrudan yarar sunarak, korumayı sağlam temellere dayandırıyor. On yılda gerçekleştirilenler, Tarihi Kentler Birliği’nin Türkiye’de koruma anlayışının yurt çapında yaygınlaştırılmasına yönelik stratejik ve doğru bir adım olduğunu, koruma anlayışının halkla ilişkisinin kurulmasının önemini kanıtıyor.

ÇEKÜL Akademi katılımcıları alan gezisinde

1975 yılında Amsterdam'da yapılan Avrupa Mimarlık Mirası Kongre'sinin Bildirgesi'nde dile getirilen ilkeler, 2000'den sonra Tarihi Kentler Birliği ve üyesi olan belediyelerin de temel ilkeleri arasında yer almaya başladı. Bildirgenin, "bütünsel koruma"nın kentsel ve bölgesel planlamanın bir parçası olmasına ilişkin temel ilkesi 2010 yılına doğru giderek üye belediyelerce benimsendi. Koruma sürecinde; yerel yönetimlerin sorumluluğu ve halkın katılımı, kültür varlıklarının korunmasında toplum yararı gözetilmesi, yasal ve yönetsel önlemlerin bu anlayış çerçevesinde ele alınması, bu amaçla uygun mali kaynakların yaratılması, restorasyon ve iyileştirmeye yönelik yöntemlerin ve teknik becerilerin geliştirilmesi koşulları, Tarihi Kentler Birliği'nin tüm etkinlik alanlarında geliştirmeyi amaçladığı ölçütler olarak öne çıktı.

On yılda Türkiye'nin yerel yöneticileri, Başkan Mehmet Özhaseki'nin sözleriyle, "[...] nasıl bir zenginliği yönettiklerini, nasıl bir tarihe sahip olduklarını, toplumsal kimliğin ve dirliğin yaratılmasında hangi ödevlerin onları beklediğini öğrendiler. Tarihi Kentler Birliği sadece, tarih ve kültür varlıklarının hayata yeniden katılmasını sağlamakla yetinmemiş, yerel yönetim anlayışına ciddi ve özenli katkı sağlamıştır: Kent anlayışına derinlik, kent tasarımlarına 'ortak miras' değerlerini eklemiştir. Yeni bir birliktelik, dayanışma ve davranış kültürü geliştirmiştir."⁶

Son sözü Metin Sözen'e bırakalım:

"Kişilerin ve kurumların olduğu kadar, toplumların

*ve kentlerin de özel anları vardır. Eğer yirmi birinci yüzyıl bir başlangıç noktasıysa, Tarihi Kentler Birliği bir büyük birlikteliği, bir büyük yürüyüşü, bir büyük buluşmayı başarmış gözüküyor."*⁷

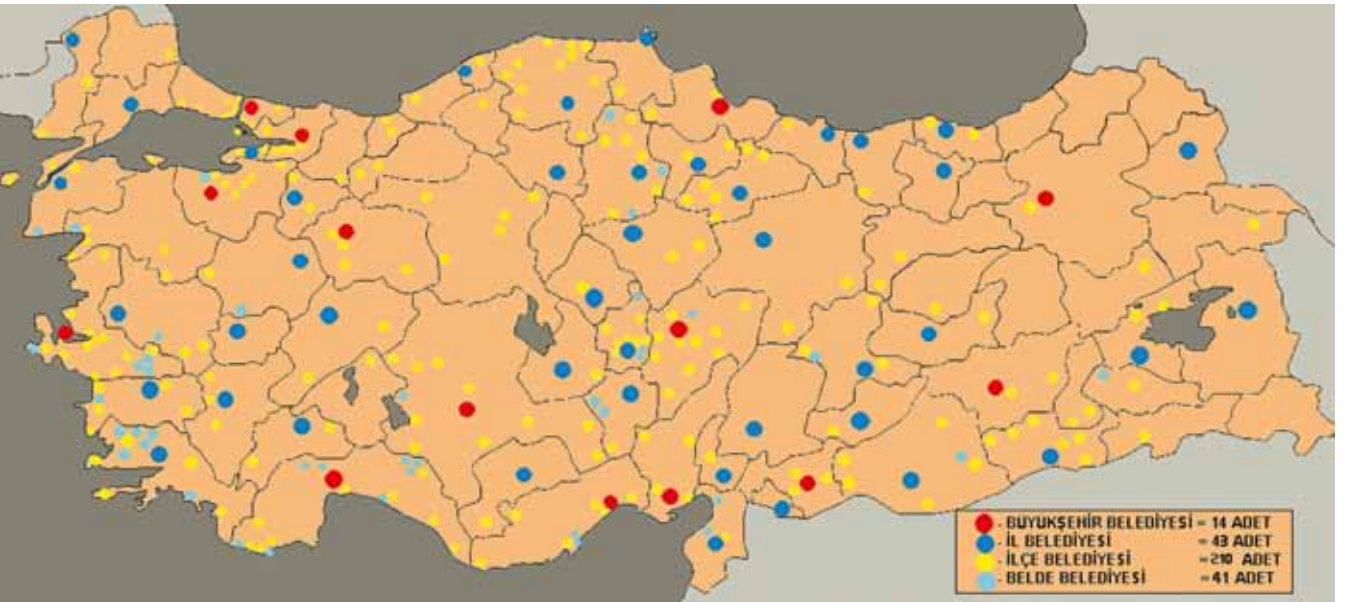

Kentler Çocuklarıdır Kültürel Miras Eğitim Programı

Side Semineri, 2009

Tarihi Kentler Birliği üye belediyelerinin coğrafi dağılımı

Bursa Buluşması, 2009

Bölgelere göre üye dağılımı	
Marmara Bölgesi	51
Karadeniz Bölgesi	53
Doğu Anadolu Bölgesi	19
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	29
Akdeniz Bölgesi	43
Ege Bölgesi	51
İç Anadolu Bölgesi	62

Belediye ölçeğinde dağılım	
Büyükşehir Belediyesi	14
Belediye	43
İlçe Belediyesi	210
Belde Belediyesi	41

Dipnotlar

- 1 Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005), <http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/View/740/2001.pdf>, Alındığı tarih 27.08.2010
- 2 Tarihi Kentler Birliği; Bakanlar Kurulu'nun 16 Ağustos 2000 tarih ve 2000/1203 sayılı kararıyla "hükümet onayı" ile kurulmuş, kararın 28 Eylül 2000 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanmasından sonra resmen tüzel kişilik kazanmıştır. 2005 yılında ise, 11 Haziran 2005 tarih 25842 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanuna uygun tüzük düzenlemesi yapılmıştır.
- 3 <http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Mahalli/Birlikler.aspx>, 27.08.2010.

- 4 TKB'nin yayın organı *Yerel Kimlik* dergisinin yayına hazırlanması; Anadolu Buluşmaları ve Seminerlerinin program içeriklerinin ve konuşmacılarının belirlenmesinden organizasyonuna kadar planlanması ve uygulanması; Özendirme Yarışması, ödül dağıtım töreni, sergi organizasyonu, yarışma katalogunun yayına hazırlanması; "200 Ortak 200 Eser" destek fonunun eşgüdümü, organizasyonu, izlenmesi görevleri ÇEKÜL Vakfı tarafından yürütülmektedir.
- 5 www.tarihikentlerbirligi.org, 12.01.2008
- 6 *Yerel Kimlik*, Nisan-Haziran 2004, 12. sayı, s. 2.
- 7 Umudun Tanığı: Tarihi Kentler Birliği, (2006), yay. haz. Hasan Özgen, Tarihi Kentler Birliği Yayını, İstanbul, s. 84

örnek proje

Proje adı:	Kaş Mahallesi Engin Sokak, Güven Sokak, Hacı Kadın Sokak cephe-sokak-çevre düzenleme projesi
Proje sahibi:	Yalvaç Belediyesi (Başkan Tekin Bayram)
Müellifi:	Recep Esengil, Gülbahar Dikencik
Proje teslim tarihi:	24.08.2010
TKB katkısı:	34.800 TL
Uygulama:	Yalvaç Belediyesi

“200 Ortak 200 Eser” programından örnekler Yalvaç sokak dokuları projesi

Tarihi Kentler Birliği'nin kurucu üyelerinden olan Yalvaç Belediyesi başta **Pisidia Antiokeia** olmak üzere birçok tarihi ve kültürel varlığa sahibi olduğu bilinciyle bu değerleri koruması ve onarılması yolunda bugüne kadar önemli çalışmalar gerçekleştirdi. On yıl önce başlatılan “**Yalvaç Kültürel Değerlerin Korunması, Geliştirilmesi ve Turizmin Çeşitlendirilmesi Projesi**” bu çalışmaların somut örnekleri arasında. Yalvaç Belediyesi bu çalışmalarını kendi kaynaklarıyla hayata geçirmeyi başardı.

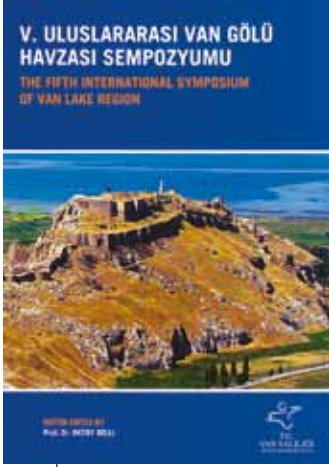
Tarihi Kentler Birliği tarafından “**200 Ortak 200 Eser**” Projesi kapsamında “**Kaş Mahallesi Engin Sokak, Güven Sokak, Hacı Kadın Sokak dokularının projelendirilmesi**” için, Yalvaç Belediyesi'ne maddi destek sağlandı.

Proje, adı geçen üç sokaktaki yapıların cephe iyileştirmesi ve sokak düzenlemelerine yönelik olarak hazırlandı. 70 adet yapı bulunan sokaklarda 5 adet tescilli geleneksel konut ve 1 adet tescilli hamam yapısı mevcuttur.

Cephe iyileştirilmesi ve sokak düzenlenmesi yapılacak olan Yalvaç İlçesi Kaş Mahallesi Engin Sokak, Hacı Kadın Sokak ve Güven Sokaklara baki veren tüm tescilli ve tescilsiz yapıların cepheleri ile avlu duvarları, müştemilat, çeşme gibi mimari elemanların, özgün sokak dokusu ve kentsel mobilya ile birlikte korunması, sağlıklılaştırılarak yaşatılması ve çağdaş yaşama katılması sağlanacak. Proje kapsamında, sokak dokusunu tanımlayan tüm öğelerin korunması ve belgelenmesine yönelik çalışmalar yapılacak.

5. Uluslararası Van Gölü Havzası Sempozyumu

9-13 Haziran 2009 tarihleri arasında Van Valiliği'nin ev sahipliğinde, İstanbul Üniversitesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van Ticaret ve Sanayi Odası, TMMOB Mimarlar Odası Van Şubesi ve ÇEKÜL Vakfı'nın organizasyonu ile "5. Uluslararası Van Gölü Havzası Sempozyumu" düzenlendi.

Sempozyumda, Van Gölü Havzası'nın en az 7 bin yıllık sürecini kapsayan arkeoloji, tarih, sanat tarihi, nümizmatik, coğrafya, edebiyat, ekonomi ve iktisat, etnografya, turizm, geleneksel el sanatları ve mutfak kültürü ayrıntılı olarak bilimsel yöntemlerle ele alındı.

80'den fazla yerli ve yabancı bilim adamının sempozyum bildirileri, Prof. Dr. Oktay Belli'nin editörlüğünde Türkçe ve İngilizce olarak bir kitapta toplandı. ÇEKÜL Vakfı Van Gölü Havzası Koordinatörü, aynı zamanda Van Mimarlar Odası Başkanı Dr. Şahabettin Öztürk de kitabın hazırlanmasına katkı sundu.

704 sayfadadan oluşan kitap, Van Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından yayımlandı. Eski Çağda Anadolu ve Van Havzasında Demir Üretimi Teorisi ve Teknolojisi, Urartu Gözetleme Kale ve Kuleleri, Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Van, Basılı İlk Türkçe Eser Vankulu Lügati, Göç ve Göçebelik Terminolojisi, Van'da Savatlı Gümüş İşlemeciliği gibi pek çok konuda sunulan bildiriler, fotoğraflar ve çizimlerle kitapta yer alıyor. Kitap, Van Valisi Münir Karaloğlu ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hasan Ceylan'ın önsöz yazısıyla başlıyor.

Sunuş yazısında ise editör Prof. Dr. Oktay Belli, sempozyum kitaplarının büyük bir titizlikle hazırlandığına vurgu yaparak, bilim insanlarının bu nedenle sempozyumlara katkılarının arttığını söylüyor.

Yerel Yönetimlerde İmar

1958 Sivas doğumlu olan Mustafa Tamer, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdikten sonra, kaymakamlık, vali yardımcılığı, daire başkanlığı ve vali olarak görev yaptı. Tamer, aynı zamanda akademik kariyerine de devam etti. Şu anda Merkez Valisi olarak görevine devam eden Kamu Yönetim Uzmanı Dr. Mustafa Tamer, bilgi ve deneyimlerini paylaşmak için Mustafa Tamer Stratejik Araştırmalar Vakfı'nı kurdu. Vakıf bünyesinde araştırmalarına devam ederek, *Yerel Yönetimlerde İmar* isimli kitabı hazırladı. Kitap, pek çok konuya ışık tutuyor.

Yerel yönetimlerin idari kadrolarına yol gösterici nitelikte olan kitapta, imar kanunu, il özel idareleri, imar planları, deprem-afet yapıları, yapı ruhsatı, kaçak yapı-imar kirliliği, yapı kullanma izni, kat mülkiyeti kanunu, sığınak-asansör, mücavir alan, toprak koruma – hazine kamulaştırma, imar cezaları – afları, çevre düzeni planı, gecekondu-iskân kanunu gibi pek çok konu yer alıyor.

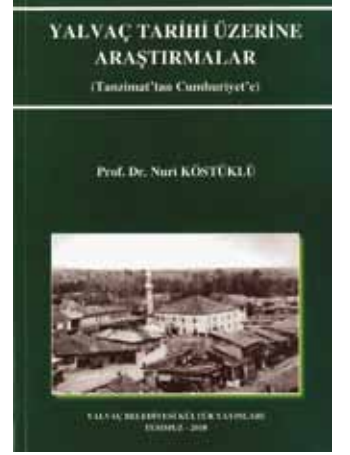
Vakfın amacının, yerel yönetimleri ilgilendiren pek çok konuda araştırma yapmak olduğunu söyleyen Tamer, seminer ve konferansların yanı sıra, birikimlerini kitaplara aktararak paylaşmak olduğunu söylüyor. İzmir Bornova'da kurulan vakıf faaliyete geçtiğinden bu yana, *İl Özel İdareleri*, *Stratejik Planlama ve Performans Programı*, *Yerel Yönetimlerde İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatları*, *Yerel Yönetimlerde İnsan Kaynakları*, *Doğal Kaynaklar Mevzuatı*, *Belediye Zabıtası* isimli altı kitap yayımladı. *Yerel Yönetimlerde İmar* kitabı da vakıf tarafından yayımlanan son kitap. 674 sayfadadan oluşan kitapta, kanunlar ve yönetmelikler üzerinden adım adım yapılması gereken tüm işlemler açıklama ve yorumlarla birlikte anlatılıyor.

Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Yalvaç Tarihi

Son dönemde yaptığı kültürel mirası koruma çalışmalarıyla gündeme gelen Yalvaç Belediyesi, yayınlarla da bu çabasını destekliyor. Prof. Dr. Nuri Köstükcü'nün imzasını taşıyan *Yalvaç Tarihi Üzerine Araştırmalar (Tanzimat'tan Cumhuriyet'e)* adlı kitap, Temmuz 2010'da Yalvaç Belediye Kültür Yayınları tarafından yayımlandı.

Prof. Dr. Nuri Köstükcü, kitabın hazırlık aşamasında Vakıflar ve Hurufat defterlerinden yararlanmış; Milli Kütüphane İbn-i Sina Salonu Arşivi'nde kayıtlı Yalvaç Şeriye Sicilleri'ni, Yalvaç Ortaokulu ve Atatürk Lisesi arşivlerindeki brifing dosyalarını, Yalvaç Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü Arşivi'ndeki defterleri incelemiştir.

Kitapta Yalvaç'ın geçmişten günümüze sosyo-kültürel yapısına ışık tutacak bilgiler bulunuyor. "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Yalvaç'ta Camiler ve Vakıflar", "Sosyal Tarih Perspektifinden Meşrutiyet Dönemi Yalvaç'ta Aile Kurumu", "Yalvaç'ta Ortaöğretim Tarihçesi", "Balkan Savaşında Şehit Olan Yalvaçlılar", bu önemli çalışmada bulunan bölümlerden bazıları...

Frigya Bölgesi Bizans Dönemi Kaya Mimarisi

Frigya bölgesi, Orta Anadolu'da yer alan ve sınırları bugünkü Eskişehir, Kütahya, Afyonkarahisar, Uşak ve Denizli illeri içinde kalan bölgedir. ÇEKÜL Vakfı Bölge Koordinatörü Prof. Dr. B. Yelda Olcay Uçkan, 2004-2006 yılları arasında yaptığı araştırmayı, *Frigya Bölgesi Bizans Dönemi Kaya Mimarisi* isimli kitapta topladı. Eskişehir Tepebaşı Belediyesi'nin desteğiyle yayımlanan kitap, akıcı dili ile fotoğraflar, çizimler eşliğinde 190 sayfadan oluşuyor.

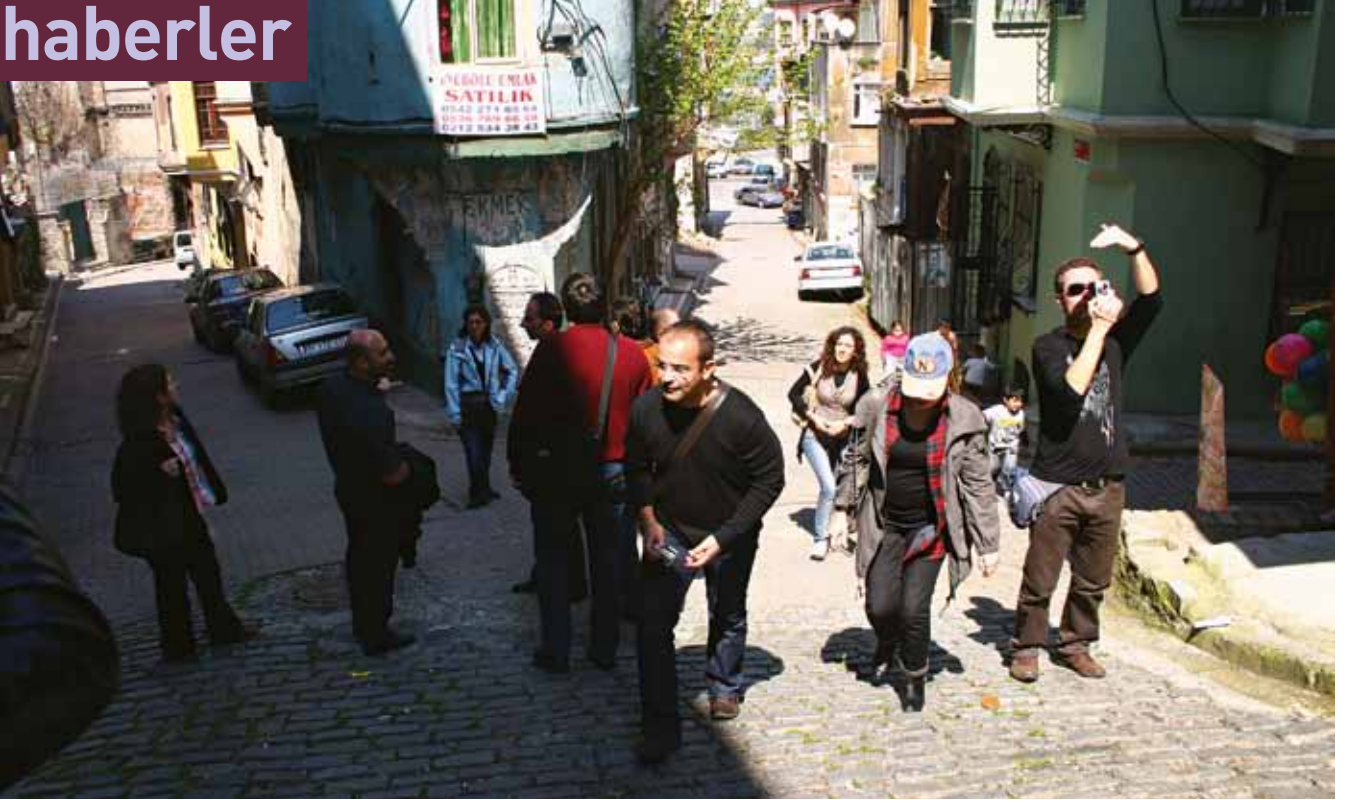
Yelda Olcay Uçkan ve araştırma ekibi, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izni ve Anadolu Üniversitesi Araştırma Fonu'nun desteğiyle Frigya bölgesini içine alan illerde yürütülen yüzey araştırmaları sonucunda kitabı hazırladı. Anadolu'daki önemli ulaşım ve ticaret noktası olan Frigya bölgesi, jeolojik yapısı ile kaya mimarisinin özgün örneklerini içeriyor. Frigya döneminde başlayan, kaya kütleleri içine farklı işlevde mekânların oyulması geleneği, Roma ve Bizans dönemlerinde de kesintisiz sürdürülmüş. Bu yapıyla Frigya Bölgesi Anadolu'nun kaya oluşumları ve mimarisi bakımından en zengin bölgelerinden biri. Bölgenin zengin kültürel birikimi içinde detaylı olarak ele alınan Bizans dönemi kaya mimarisini bütün olarak sunan kitap, aynı zamanda Bizans döneminin tarihi ve kültürel yapısıyla ilgili bilgi sunması açısından da özgün bir yayın olarak karşımıza çıkıyor.

Kitap, Tepebaşı Belediye Başkanı Ahmet Ataç'ın sunuş yazısıyla başlıyor. Ataç yazısında, bilim ve sanata, çağdaş bir çizgide gereken her türlü katkıyı vermeye devam edeceklerinin mesajını veriyor, emeği geçenleri kutluyor.

ÇEKÜL Vakfı Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen'in yazısıyla devam ediyor kitap. Sözen, "Prof. Dr. B. Yelda Olcay Uçkan ve arkadaşlarının yeni buluntularla çalışmalarına süreklilik kazandırmaları, Anadolu bütününde olduğu kadar bu özel coğrafya için de önemli bir kazanımdır," diyerek, yıllardır özlenen kamu-yerel-sivil-özel birlikteliğinin yaşama geçmeye başladığını belirtiyor.

Anadolu Üniversitesi'nden Dr. Erkan Uçkan, Arş. Gör. Muradiye Bursalı Öztaşkın, doktora öğrencileri Gökçen Öztaşkın, Seçkin Evcim, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi'nden Öğr. Gör. Yalçın Mergen ve Konya Selçuk Üniversitesi'nden Araş. Gör. İ. Mete Mimiroğlu'ndan oluşan araştırma ekibi de kitabın hazırlanmasına katkı sundu. Frigya bölgesindeki kaya mimarisinin detaylı anlatımından ardından kitap, Yelda Olcay Uçkan'ın değerlendirme ve aynı zamanda ÇEKÜL Vakfı Eskişehir temsilcisi olan Dr. Erkan Uçkan'ın bölgenin korunmasına yönelik öneriler yazısıyla sona eriyor.

ÇEKÜL Akademi yeni döneme hazırlanıyor

“Eğitimde aktarılan bilgiler uygulama aşamasında çok katkı sağladı. Derin çatlaklara ne yapılmalı; bitkilerin, nemin, rutubetin nasıl kurutulabileceği ile ilgili öğrendiklerimi kullandık.” Manisa Belediyesi’nde mimar olarak çalışan Müge Kuğu “Yapı Özelliklerine Göre Müdahale Teknikleri ve Bakım-Onarım Esasları” eğitimi hakkında bunları söylüyor. Edirne Belediyesi’nin harita kadastro teknikerlerinden Berk Çakır’ın, “Bilgisayarlı 3D Modelleme” eğitiminden sonra yaptığı yorum ise şöyle: “Programı bir UNESCO projesi olan Hafız Ağa Konağı çalışmasında kullandım. Vaziyet planı üzerinden eşyaları şeklin üzerine oturarak objeleri yerleştirdim, iç tasarım yaptım.”

ÇEKÜL Akademi, Aralık 2009’da pilot eğitimlerle yola çıkmıştı. 2010’un boyunca da konusunda uzman isimler, bilgi ve deneyimlerini Türkiye’nin farklı kentlerinden mimarlar, şehir plancıları, arkeologlar, sanat tarihçileri, restoratörler, inşaat mühendisleri ve teknikerler ile paylaştı. “Kültürel ve

Kentsel Koruma” genel başlığında yürütülen eğitimler sonrasında hazırlanan değerlendirme raporu ÇEKÜL Akademi’nin hedeflerine ulaştığını gösteriyor.

Bu dönemde, 10 ayrı başlıkta eğitim düzenlendi. 3 gün süren eğitimlere, değişik ölçekteki TKB üyesi belediyelerin koruma alanında çalışan toplam 160 uzmanı katıldı. 166 uzman ise yedek listede yer aldı.

ÇEKÜL Akademi’nin öğrencileri, vaka çalışmaları, simülasyon ve demonstrasyon ile soru-cevap gibi aktif katılımı sağlayan yöntemlerle koruma alanında bilgilerini artırdı, Türkiye ve dünyadan iyi örneklerin paylaşılması ile yeni yaklaşımları öğrenme fırsatı buldular; getirdikleri örnek plan ve projeler üzerinde tartışarak kentlerine somut öneri ve fikirlerle döndüler. Ayrıca, konu başlığına uygun olarak belirlenen alan gezileri sayesinde uygulamaları yerinde görüp eğitim boyunca edindikleri bilgileri pekiştirdiler.

Akademinin en çok ilgi çeken eğitim başlıkları, “Yapı Özelliklerine Göre Müdahale Teknikleri ve Bakım-

Onarım Esasları” ve “Tarihsel ve Kültürel Proje ve Uygulamalarda İşlevlendirme” oldu. Eğitimlere en çok katılım gösteren belediyeler ise şöyle sıralandı: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Edirne Belediyesi, Diyarbakır Belediyesi, Bursa Büyükşehir Belediyesi, Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Manisa Belediyesi, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Bozdağ Belediyesi, Gaziantep Şehitkamil Belediyesi, Bergama Belediyesi ve Cizre Belediyesi.

Katılımcıların büyük bölümü eğitimden çok memnun kaldıklarını, sonraki eğitimlere de katılmak istediklerini belirtti. Eğitim süresince kazandıkları bilgi ve becerileri iş ortamlarına aktarabilmelerini de akademinin artıları arasında gösterdi.

ÇEKÜL Akademi’de eğitimler yakında yeniden başlayacak. Değerlendirme raporundaki veriler ışığında eğitim başlıkları geliştirilecek, ayrıca yeni konular belirlenecek. Geçtiğimiz dönem yürütülen eğitimlere katılma fırsatı bulamamış olanlar için en çok talep gören programlar da tekrarlanacak. Akademi kapsamında, Gaziantep Metin Sözen

Kültür Evi’nde bölge ihtiyaçlarına yönelik eğitimler, atölye çalışmaları da planlanıyor. Gelişmeler www.tarihikentlerbirligi.org adresinden takip edilebilir.

İBB KUDEB'ten iyi haberler var

1 1 Haziran 2005 tarihli 5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası'nın 13. maddesine dayanılarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi bünyesinde, Temmuz 2006'da kurulan KUDEB, tescilli eserlerin korunması konusunda İstanbul'da olumlu değişimlere imza atıyor. Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarı, Ahşap Eğitim Atölyesi, Taş Eğitim Atölyesi, Bakım Onarım İzinleri Bölgesel Çalışma Grupları, Envanter ve Sayısallaştırma Grubu, Denetim Ekipleri ve Tarihi Peyzaj Grubu birimlerinin bulunduğu büroda, İstanbul'un kültür mirasının korunması ve sürdürülebilmesi adına akademik ve uygulamalı çalışmalar yürütülüyor. İBB KUDEB'in bugüne dek yaptığı çalışmalardan bazıları şöyle:

Bakım Onarım İzinleri Bölgesel Çalışma Grubu, Haziran 2010'a dek İstanbul'un yedi bölgesinde, 634 kâgir ve ahşap yapıya bakım onarım izni ve iskân görüşü verdi. Envanter ve Sayısallaştırma Grubu, iki yıl boyunca belediyeler ve koruma kurullarının arşivlerinde bulunan 41 bin 393 adet dosyayı

tarayarak sayısal ortama aktardı ve merkezi bir kayıt sistemi oluşturdu. Çatalca İlçesi Kültür ve Tabiat Varlıkları Envanteri tamamlandı.

Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarı'nda tarihi eserlerdeki yapı malzemelerinin belirlenmesi, koruma önerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülüyor. Farklı disiplinlerden uzmanların çalıştığı laboratuvarında, 2007 yılından bugüne dek 309 adet malzemenin analizi yapıldı, konservasyon raporu hazırlandı.

İBB KUDEB'in Ahşap Eğitim Atölyesi'nde ise çalışmaları birkaç yoldan sürdürülüyor. Geleneksel ahşap ustalığının gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla, 2008 yılı başlarında Süleymaniye ve Zeyrek'te kurulan atölyelerde çeşitli kurslar düzenlendi. Bu kurslarda eğitim alan öğrenciler, Dünya Kültür Mirası Listesi'ndeki tarihi yarımada sınırları içinde bulunan Süleymaniye, Zeyrek ve Sulukule'de 75 tescilli yapının restorasyonunda görev aldı. Ahşap Eğitim Atölyesi eğitim çalışmaları kapsamında 400 kursiyere sertifika verildi. Atölye, bilgi birikimini İstanbul'un diğer belediyeleriyle de paylaştı. Eyüp Belediyesi'nin işbirliği ile Eyüp'te bir ahşap atölyesi kuruldu. Feshane ve Kızılmescit Sokağı'nda devam eden restorasyonlarda bu atölyelerin öğrencileri de deneyim kazanıyor.

Büronun bir diğer birimi olan Taş Eğitim Atölyesi tarafından 2009'da aralarında tarihi yarımada bulunanlar da olmak üzere 24 adet çeşme, türbe, kuş evinde cephe temizlikleri ve onarımları yapıldı. 2010 yılında da İstanbul Ticaret Odası ile yapılan bir protokol sonucu tarihi yarımada ve Üsküdar'daki 15 çeşmenin KUDEB uzmanları denetiminde yapılacak olan restorasyon ve konservasyon çalışmalarına başlandı. KUDEB Denetim Ekipleri ise İstanbul'da devam eden restorasyon şantiyelerinde, tespit ve denetimler yapıyor.

İBB KUDEB yayınlar aracılığıyla da restorasyon ve onarım konularında söyleyecek sözü olduğunu gösteriyor. *Geleneksel Ahşap Yapı Uygulamaları, Ahşap Eğitim Atölyesi 2009, Kâgir Yapılarda Koruma ve Onarım Paneli* adlı çalışmalar, büronun hazırladığı kitaplar arasında... Üç ayda bir yayımlanan *Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları Dergisi* ise restorasyon çalışanlarını ve akademik çevreleri bir araya getirmeyi hedefliyor.

G?r?n kenti k?lt?r?yle birlikte doğasını da koruyor

Sivas'ın doğusunda, Tohma Havzası'nda, Hitit d?nemindeki ismi Tilgarimmu olan G?r?n kenti, son yıllarda doğa-tarih-k?lt?r alanındaki koruma politikalarını takip ederek, uzmanların da desteğini alarak hem kent merkezinde hem de çevresindeki doğal değerleri korumaya, yaşatmaya ve tanıtmaya başladı.

G?r?n Belediyesi ve G?r?n Kaymakamlığı'nın eşg?d?ml? y?r?tt?kleri çalışmalarla, G?r?n'?n daha yaşanabilir, turizmin ve ekonominin canlandığı, g?ç?n azaldığı bir kent haline gelmesi planlanıyor. Kent merkezinde geçtiğimiz yıllarda hayata geçirilen yenileme ve d?zenleme çalışmalarını devam ederken, bir yandan da k?lt?r envanteri hazırlandı. ÇEK?L Vakfı'nın danışmanlığında ve G?r?n eski Kaymakamı Davut G?l'?n koordinat?rl?ę?nde yayımlanan "G?r?n K?lt?r Envanteri"nde konaklar, anıt ağaçlar, arkeolojik alanlar gibi kente bulunan t?m değerler, araştırmacıların ilgisine sunulmuştu.

Bu çalışmalara eşzamanlı olarak, K?lt?r ve Turizm

Bakanlığı ile Sivas eski Valisi Veysel Dalmaz'ın katkıları, ÇEK?L Vakfı'nın desteğiyle, "G?k?n?r G?l? Doğa Parkı" projesi hazırlandı. 44 yıl ?nce G?r?n Kaymakamı olan Galip Demirel'in isminin verildiği Doğa Parkı'nın açılışı geçen hafta yapıldı. G?r?n'e 10 km uzaklıktaki G?k?n?r g?l? alt yapısı olmayan bir piknik alanı olarak kullanılıyordu. Peyzaj Mimarı Aygen Kancı tarafından hazırlanan proje sonrasında ise kafeterya, açık hava tiyatrosu, seyir terası gibi alanlar yaratılarak ağaçlandırma çalışmalarını birlikte, çevre d?zenlemesi yapıldı. Turkuaz rengiyle T?rkiye'nin ?nemli g?lleri arasındaki G?k?n?r G?l?, kısa zamanda doğa severlerin dikkatini çekerek uğrak noktası olmaya başladı.

TARİHİ KENTLER BİRLİĞİ'NİN 10. YILI ETKİNLİKLERİ
TKB KAYSERİ BULUŞMASI
1-3 Ekim 2010

1 EKİM 2010, CUMA

18:00 TKB Kayseri Buluşması Açılış

10. Yıl Spot Gösterimi

TKB Koruma Projelerini Özendirme Yarışması 2009 Ödül Töreni ve Sergi Açılışı
Antakya Medeniyetler Korusu Konseri

2 EKİM 2010, CUMARTESİ

08:30-11:30 Uluslararası Sempozyum (Yer: Büyükşehir Belediye Tiyatrosu Salonu)
"Tarihi Kentlerde Yönetim Planları ve Yerel Katılım"

Açılış Konuşmaları

1. Oturum: Türkiye'den Alan Yönetim Planı Örnekleri

Oturum Başkanı: Mehmet Özhaseki-TKB Başkanı / Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı

Konuşmacı-Istanbul Büyükşehir Belediyesi / Tarihi Yarımada Alan Yönetimi Planı

Namık Kemal Döleneken-Edirne Belediyesi Başkan Yardımcısı / Selimiye Külliyesi

Alan Yönetimi Planı

Hasan Sipahioğlu -Alanya Belediye Başkanı / Alanya Kalesi ve Selçuklu Tersanesi Alan
Yönetimi Planı

2. Oturum: Tarihi Kentlerde Bütünleşik Yönetim Planları ve Yerel Katılım - Avrupa Tarihi Kentler
Birliği'nden Örnekler

Oturum Başkanı: Matthias Ripp-HerO Projesi Koordinatörü

Leyla Güven, Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yetkililer Meclisi Kültür ve Eğitim Komitesi Üyesi

Örnek Çalışma: Valletta, Malta - Gabriella Agius / Samantha Fabry

Örnek Çalışma: Regensburg, Almanya - Matthias Ripp-HerO Projesi Koordinatörü

Örnek Çalışma: Lublin, Poland - Dagmara Mliczynska-Hajda, Sürdürülebilir Kentsel Kalkınma
Danışmanı

Genel Değerlendirme:

Brian Smith - EAHTR Genel Sekreteri

10. Yıl Etkinlikleri ve Yemek (Yer: Kadir Has Stadyumu)

3 EKİM 2010, PAZAR

TKB Meclisi Toplantısı ve Kapadokya Gezisi

**2009 yılında “Tarihi ve
Kültürel Mirası Koruma
Proje ve Uygulamalarını
Özendirme Yarışması”na
katılan 48 çalışma bir
kitapta toplandı**

